

JAARVERSLAG 2017

STICHTING MUSEUM HET REMBRANDTHUIS

MUSEUM
HET REMBRANDTHUIS

INHOUD

1. VOORWOORD	4
2. TENTOONSTELLINGEN	10
2017: een tentoonstellingsjaar als geen ander	11
Glenn Brown – Rembrandt: <i>After Life</i>	11
Rembrandt en Jan Six: <i>De ets en de vriendschap</i>	13
Rembrandts etsen: <i>Hoogtepunten uit de collectie van het Rembrandthuis</i>	14
Ferdinand Bol en Govert Flinck: <i>Rembrandts meesterleerlingen</i>	14
3. MASTERPLAN UITBREIDING EN MODERNISERING REMBRANDTHUIS	18
Eerste fase vernieuwingen: Quick Wins	21
4. EDUCATIE & PUBLIEKSBEGELEIDING	24
Programma's voor scholen	26
Publieksbegeleiding	27
Outreach-project: Rembrandt onder de arm	30
5. EVENEMENTEN	34
Verjaardag Rembrandt	36
Amsterdam Dance Event	36
Museumnacht	36
Symposium De Kleuren Van	37
6. PUBLIEK, MARKETING & COMMUNICATIE	40
Publieksbereik	42
Marketing & Sales	42
Online	42
Social Media	43
Pers	44
7. COLLECTIE & ONDERZOEK	48
Aanwinsten	50
8. OPERATIONELE ZAKEN	56
9. ORGANISATIE	60
Financiën	63
Verkort financieel verslag en verkorte balans	64
10. MUSEALE EN AMSTERDAMSE PARTNERS	66
11. FONDSSEN, SPONSORS & DONATEURS	70
Kikkoman 20 jaar in Nederland	72
Ontvangst Ring der Notarissen	72
Ontvangst deelnemers BankGiro Loterij	72
12. VRIENDEN VAN MUSEUM HET REMBRANDTHUIS	76
Vriendenactiviteiten	78
Bestuur en ledenwerving	78
Vriendenbijdrage en financiën	79
13. HET REMBRANDTHUIS IN 2018: VOORTUITBLIK	82
14. BIJLAGEN	86
Nevenfuncties Raad van Toezicht	88
Medewerkers 2017	88
Colofon	90

Voorwoord Lidewij de Koekoek,
directeur-bestuurder

Ons mooie huis barst uit zijn voegen! De grote belangstelling voor het Rembrandthuis groeit met het jaar. In 2016 ontvingen we bijna een kwart miljoen bezoekers, in 2017 steeg dat aantal naar 266.000. Niet voor niets zijn we daarom druk bezig met plannen voor een toekomstige uitbreiding en modernisering van het museumcomplex.

Al die binnen- en buitenlandse bezoekers kwamen wederom naar het Rembrandthuis om zo dicht mogelijk bij de grote meester zelf te komen en even in zijn wereld te stappen. Maar dat was bepaald niet de enige reden. Ook onze ambitieuze, aantrekkelijke en gevarieerde tentoonstellingen hebben 2017 tot een ongekend succesjaar gemaakt. Drommen bezoekers, waaronder dubbel zo veel Amsterdammers en Nederlanders, kwamen af op grote namen als Glenn Brown, Jan Six, Ferdinand Bol en Govert Flinck. Onze educatieve- en publieksprogramma's waren ongekend populair. We trokken aanzienlijk meer schoolgroepen, het *Outreach*-programma voor ouderen was wederom succesvol en bijzondere activiteiten en events trokken veel belangstellenden. De pers wist ons ook meer dan ooit te vinden; een overdaad aan recensies, achtergrondartikelen, en items op radio, tv en online was ons deel. De belangrijkste marketingdoelstelling voor 2017 was om meer Nederlandse bezoekers te bereiken. En daarin zijn we geslaagd, ook dankzij twee intensieve campagnes gericht op Nederlandse cultuurliefhebbers en dagjesmensen.

Het Rembrandthuis heeft voor de komende jaren grote ambities. Wij willen het museum als *lieu de mémoire* en kunstmuseum sterker positioneren

en meer aansluiten bij de verwachtingen van de hedendaagse bezoeker. Dat doen we met een sterke programmering, maar ook door te investeren in ons huis. Begin 2017 zijn we daarom begonnen met de ontwikkeling van een masterplan; een fysiek en inhoudelijk plan dat over drie à vijf jaar moet resulteren in een geheel gemoderniseerd, uitgebreid en museaal versterkt Rembrandthuis. Vooruitlopend op de uitvoering van het masterplan zijn in 2017 plannen ontwikkeld voor de realisatie van zogenaamde 'quick wins', snelle verbeteringen die snel resultaat leveren. Voorjaar 2018 worden daarom een heringericht entreegebied en een paar subtiele toevoegingen aan het woonhuis opgeleverd.

De collectie van Museum Het Rembrandthuis werd in 2017 verrijkt dankzij aankopen, schenkingen en het verkrijgen van langdurige bruiklenen. Twee aankopen zullen pas in het najaar van 2018 aan het publiek worden getoond, ik kan vast verklappen dat ze heel verrassend zijn.

In 2017 is niet alleen aandacht geweest voor de strategie, de programmering en het masterplan. Er is ook veel werk verzet om de basis van de museumorganisatie en onze werkprocessen te versterken. Zo is per 1 januari 2017 een nieuwe organisatiestructuur geïntroduceerd, met de invoering van een managementteam en een belangrijke rol voor projectmatig werken. Ook financieel zijn we gezond, met het tweede jaar op een rij een mooi financieel resultaat.

Samenwerken is de sleutel tot succes. Wederom hebben we in 2017 actief samengewerkt met vele partners. Ik wil heel graag het Amsterdam Museum bedanken voor de inspirerende en constructieve samenwerking bij onze *joint venture*, de tentoonstelling *Ferdinand Bol en*

'In verband met een dreigend Stendhal-syndroom lijkt een weekend of midweek Amsterdam de beste remedie om van al dit moois ook echt te genieten!'

- online magazine 'Uit de kunst' over de tentoonstelling over Bol en Flinck

1.

VOORWOORD

Govert Flinck. Rembrandts meesterleerlingen. Een samenwerking die naar meer smaakt! Ik dank ook Queens University en Alfred en Isabel Bader voor de steun aan het wetenschappelijk onderzoek naar deze twee grote Rembrandt-leerlingen. Jan Six van Hillegom dank ik voor zijn onvermoeibare en genereuze samenwerking bij de tentoonstelling en publicatie *Rembrandt en Jan Six. De ets en de vriendschap*. Ook Glenn Brown, zijn partner Edgar Laguinia en Gagosian Gallery wisten veel tijd en middelen vrij te maken bij de voorbereiding van de tentoonstelling en publicatie *Glenn Brown. Rembrandt after Life*. De samenwerking met en steun van collega-musea, culturele partners en kennisinstututen is onontbeerlijk. Ik licht er graag nog een paar uit: het Rijksmuseum, het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, CODART, de Radboud Universiteit, de Plantage collega's en het Amsterdams Grafisch Atelier. Doorslaggevend voor ons succes zijn ook onze vele begunstigers en bruikleengevers. Het Amsterdams Fonds voor de Kunst dat ons namens de gemeente Amsterdam met een aanzienlijke subsidie ondersteunt; de vele sponsors, schenkers, particuliere donateurs, corporate sponsors en onze Vrienden, de talloze museale en particuliere bruikleengevers die hun schatten aan ons toevertrouwen. Zonder hen kunnen onze tentoonstellingen en educatieve programma's niet gerealiseerd worden.

Lidewij de Koekoek, directeur-bestuurder

Tot slot wil ik mijn grootste dank uitspreken aan het fantastische team van het Rembrandthuis. Managementteam, medewerkers, vrijwilligers, stagiaires, freelancers en uitzendkrachten: met elkaar hebben we in 2017 grote stappen gezet. En dat kon niet zonder het inspirerende en constructieve toezicht en advies van onze Raad van Toezicht, onder aanvoering van voorzitter Maarten Feilzer. We kijken naar de toekomst, maar maken niet alleen grote plannen, we zijn daadwerkelijk al aan de slag gegaan. We denken na over wie we zijn, wat de kracht en kern van ons museum is en hoe we dat nog verder kunnen versterken. Van fundament tot franje, we pakken het aan. Kortom, onze missie is om Museum Het Rembrandthuis een mooie en gezonde toekomst te geven; in de buurt, in de stad, in binnen- en buitenland. Als nieuwe directeur-bestuurder kijk ik met trots en bewondering terug naar een succesvol jaar dat in het teken stond van experiment, creativiteit, ontwikkelen en samenwerken. Dat doen we voor u: onze bezoeker, onze gast, onze steun, onze vriend.

Lidewij de Koekoek
Directeur-bestuurder

Voorwoord Maarten Feilzer, voorzitter Raad van Toezicht

2017 is het eerste volledige kalenderjaar waarin het museum onder leiding stond van Lidewij de Koekoek, de op 1 oktober 2016 aangetreden nieuwe directeur. U zult begrijpen dat zowel de Raad van Toezicht als de nieuwe directeur het op voorhand spannend vonden om te zien hoe de nieuwe samenwerking zou uitpakken. Nu – een jaar later – kan ik u berichten dat het over en weer erg goed bevalen is. Lidewij heeft haar functie daadkrachtig en verve opgepakt en in haar eerste jaar in nauw overleg met de Raad van Toezicht veel bereikt op zowel organisatorisch als museaal vlak. Er zijn een aantal

belangrijke posities in de organisatie nieuw ingevuld (denk aan nieuwe functies als Hoofd Collectie en Projectleider Tentoonstellingen), onder Lidewij's leiding is met zeer korte voorbereiding de zeer succesvolle Jan Six tentoonstelling geïnitieerd en natuurlijk zijn de grote tentoonstellingen over de Britse kunstenaar Glenn Brown (februari) en Rembrandts leerlingen Bol en Flinck (oktober) binnen de daarvoor bepaalde randvoorwaarden georganiseerd. Minstens zo belangrijk is dat Lidewij en haar managementteam parallel werken aan de verdere invulling van de museale visie en – in het verlengde daarvan – het masterplan voor de zeer noodzakelijke renovatie en uitbreiding van ons museum na het Rembrandtjaar 2019. De Raad heeft in juni 2017 Jan van der Grinten bereid gevonden om toe te treden tot onze Raad, waarmee de vacature voor een lid met een juridische achtergrond is vervuld. De Raad is nu voldoende bezet en richt zich op het tijdig vinden van opvolgers van leden die volgens het daartoe opgestelde rooster aftreden. In dit kader is in oktober de zoektocht gestart naar een opvolger voor Isaïc Kalisvaart die aan het einde zit van zijn statutaire zittingstermijn. We zijn verheugd in afrondende gesprekken met een zeer geschikte kandidaat te zijn. De Raad volgt in haar zoektocht de uitgangspunten van de Governance Code Cultuur en heeft in dit kader de vacature geadverteerd.

Maarten Feilzer, voorzitter Raad van Toezicht

De Raad heeft in 2017 vier keer regulier vergaderd met de directeur en – waar nodig – de controller. Op 24 januari 2017 heeft de Raad haar jaarlijkse zelfevaluatie uitgevoerd, waarvan de uitkomsten zijn gedeeld met de directeur en de actiepunten worden gemonitord. Naast de reguliere vergaderingen, is de raad in 2017 een aantal keer in verschillende samenstelling samengekomen om mee te denken en te beslissen over onderwerpen als het masterplan en de huur van een nieuwe werkruimte, en voor een ontmoeting met het dagelijks Bestuur van het Stadsdeel Centrum van de gemeente Amsterdam. Tevens heeft een afvaardiging van de Raad deelgenomen aan de jaarlijkse ontmoeting van het Netwerk Cultuurmecenaat. Tenslotte is de auditcommissie binnen de Raad, bestaande uit Dorine Manson en Isaïc Kalisvaart, wederom nauw betrokken geweest bij het begrotingsproces en de accountantscontrole i.s.m. de directeur en de controller Silvia Pfeiffer. Op de cijfers 2016 is een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven en de Raad heeft in december 2017 de begroting voor het jaar 2018 goedgekeurd.

Namens de Raad van Toezicht, *Maarten Feilzer*

*‘Met Rembrandt heb ik een haat-liefde-
verhouding. Ik hou van hem en ik haat hem,
maar hij laat me nooit onaangedaan.’*

– Glenn Brown in De Volkskrant (3 feb 2017)

2. TENTOON- STELLINGEN

2017: EEN TENTOONSTELLINGS- JAAR ALS GEEN ANDER

Met een gevarieerd, actueel, vernieuwend en kwalitatief hoogstaand programma van vier tentoonstellingen bereikten wij een groot scala aan bezoekers. We begonnen het jaar met het werk van de beroemde Britse kunstenaar Glenn Brown. Zijn werk verraste velen en trok een in hedendaagse kunst geïnteresseerd publiek naar het museum. Dit jaar wisten we ook meer dan ooit het Nederlandse publiek te trekken met de populaire tentoonstelling *Rembrandt en Jan Six. De ets en de vriendschap* en natuurlijk de succesvolle dubbeltentoonstelling over Ferdinand Bol en Govert Flinck, resultaat van een inspirerende samenwerking met het Amsterdam Museum – door de pers verkozen tot tentoonstelling van het jaar. Traditiegetrouw presenteerden we in de zomermaanden tevens een selectie etsen uit onze eigen collectie.

Nieuw was de verhoogde aandacht voor storytelling en vormgeving. We hebben ons nadrukkelijk gericht op specifieke doelgroepen en onderwerpen die de kern van het Rembrandthuis raken. Centraal staat de voelbare aanwezigheid van Rembrandt zelf, zijn gezin, zijn leerlingen, zijn opdrachtgevers en zijn vrienden. Deze koers zullen we de komende jaren uitbouwen. De plannen liggen er al: ons programma tot en met 2020 is klaar, met onderwerpen en presentatievormen die zijn onderzocht en getoetst aan onze nieuwe visie voor het Rembrandthuis.

GLENN BROWN – REMBRANDT: AFTER LIFE

Van 27 januari tot en met 23 april 2017 was er geen ontkomen aan: het opvallende en sterke werk van de beroemde hedendaagse Britse kunstenaar Glenn Brown (1966) pronkte op de gevel en in de tentoonstellingszalen van het museum. Hoewel het Rembrandthuis zich al langer richt op het tonen van Rembrandts invloed op andere kunstenaars, sloeg het museum met deze tentoonstelling een

nieuwe richting in. Nog niet eerder was er in het Rembrandthuis een tentoonstelling te zien van een hedendaagse buitenlandse kunstenaar met de internationale statuur van Glenn Brown.

In de tentoonstelling *Glenn Brown – Rembrandt: After Life* presenteerde Brown zijn intrigerende en confronterende werk, veelal op groot formaat en geïnspireerd op het werk van oude meesters, waaronder Rembrandt. Speciaal voor de tentoonstelling maakte hij nieuwe schilderijen, tekeningen én groot formaat etsen, die voor het eerst aan het publiek zijn getoond. Ook schonk Brown een serie van zes etsen *Half-life* gebaseerd op Rembrandts tronies aan het museum. De tentoonstelling is ontwikkeld door senior conservator David de Witt, in nauwe samenwerking met Glenn Brown en Gagosian Gallery Londen, en mede mogelijk gemaakt door het Mondriaan Fonds, Fonds21, Gagosian Gallery en anonieme giften.

Publicatie

Ter gelegenheid van de tentoonstelling is een omvangrijke en rijk geïllustreerde catalogus verschenen met essays van David de Witt en Hans den Hartog Jager. Deze publicatie is uitgegeven door WBooks.

Evenementen

Rondom de tentoonstelling werden diverse evenementen en bijeenkomsten georganiseerd. Zo vond een debatavond plaats getiteld *Oplossen is onmogelijk: Glenn Brown en Rembrandt*, met een lezing van kunstcriticus en schrijver Hans den Hartog Jager. Dit werd gevolgd door een gesprek onder de noemer *De transhistorische kunsttentoonstelling: drie gezichtspunten* tussen Ann Demeester, directeur van het Frans Hals Museum en Lidewij de Koekoek, directeur van het Rembrandthuis. Een andere bijzondere activiteit waren de speciale workshops

voor ouderen bij verschillende bibliotheken in het hele land. Deelnemers maakten een virtuele tour door de kamers van het Rembrandthuis en maakten kennis met het werk van Rembrandt en Glenn Brown, waarbij ze tevens onder begeleiding werden uitgedaagd om te experimenteren met verschillende materialen en technieken. Tot slot was er ook een unieke masterclass 'Van iPad naar koperplaat' met Glenn Brown en zijn meesterdrukker Mike Taylor, in samenwerking met AGA LAB.

REMBRANDT EN JAN SIX. DE ETS EN DE VRIENDSCHAP

Vanaf najaar 2016 hield Geert Mak met zijn boek 'De levens van Jan Six' half Nederland in zijn greep. Aanleiding voor het museum om – in samenwerking met de Collectie Six - van 6 mei tot en met 3 september 2017 een tentoonstelling te organiseren over de relatie tussen Jan Six en Rembrandt, aan de hand van de beroemde ets van Rembrandt.

In *Rembrandt en Jan Six. De ets en de vriendschap* stond de band tussen Jan Six en Rembrandt van Rijn centraal. Deze kwam tot uitdrukking in een intiem portret van Jan lezend bij het raam, dat al snel het hoogtepunt in Rembrandts grafische oeuvre bleek. Ook werd ingegaan op de fascinatie rondom de ets, de opdrachtgever en de kunstenaar in de eeuwen erna. De tentoonstelling – samengesteld door Menno Jonker en vormgegeven door ontwerp bureau Tekst en Uitleg – toonde niet alleen werken uit de Collectie Six, maar ook bruiklenen van het Rijksmuseum en het Amsterdam Museum.

Publicatie

Bij de tentoonstelling verscheen een publicatie, uitgegeven door Six Art Promotion BV / Vind Magazine met bijdragen van Nikki den Dekker, Erik Hinterding, Menno Jonker, Rudie van Leeuwen, Volker Manuth, Lilian Ruhe, Jan Six en Marieke de Winkel.

Glenn Brown in het Rembrandthuis tijdens de opening

Opening Rembrandt en Jan Six. De ets en de vriendschap

REMBRANDTS ETSEN.

Hoogtepunten uit de collectie van het Rembrandthuis

Traditiegetrouw toonde het museum in de drukbezochte zomermaanden een selectie van werken uit de collectie grafiek en tekeningen. Van 26 juli tot en met 17 september waren – in twee opeenvolgende edities – hoogtepunten uit de collectie etsen van Rembrandt te zien. De selectie gaf een breed beeld van Rembrandts grafische oeuvre. Daarbij werden verschillende aspecten belicht zoals Rembrandts meesterlijk geëtste nachtelijke scènes, en ook enkele van zijn inspiratiebronnen kwamen aan bod. Aan de hand van uitvergroete details werden de bezoekers uitgedaagd om diverse bijzondere details in de verfijnde werken te ontdekken.

FERDINAND BOL EN GOVERT FLINCK.

Rembrandts meesterleerlingen

Na een jarenlange voorbereiding was van 13 oktober 2017 tot en met 18 februari 2018 een omvangrijke dubbeltentoonstelling over de schilders Ferdinand Bol en Govert Flinck in Amsterdam te zien: *Ferdinand Bol en Govert Flinck. Rembrandts meesterleerlingen*. Een belangrijk project dat door twee musea – het Amsterdam Museum en Museum Het Rembrandthuis – in nauwe samenwerking is voorbereid en gepresenteerd. Bol en Flinck gelden als de twee belangrijkste leerlingen van Rembrandt. Met imposante portretten en dramatische voorstellingen gebaseerd op de bijbel of de oudheid voorzagen Bol en Flinck in een behoefte van hun opdrachtgevers, waaronder welvarende kooplieden en vertegenwoordigers van de maritieme en politieke macht. Hoewel in voorgaande eeuwen straten naar

de kunstenaars werden vernoemd, zijn hun successen in de vergetelheid geraakt. Na 350 jaar zijn Bol en Flinck met deze tentoonstelling dan ook eindelijk uit de schaduw van hun leermeester gehaald en volwaardig aan het museumpubliek gepresenteerd.

In het Rembrandthuis lag de nadruk op hun leertijd bij Rembrandt. In het Amsterdam Museum kon de bezoeker ervaren hoe Bol en Flinck uitgroeiden tot zelfstandige meesters. De dubbeltentoonstelling bood een unieke kans aan de bezoeker om de beide kunstenaars met elkaar te vergelijken. De levensgeschiedenis van de beide mannen gaf bovendien de gelegenheid om ook het Amsterdamse verhaal van de Gouden Eeuw vanuit verschillende perspectieven te vertellen. Zo bracht regisseur en theatermaker Jörgen Tjon A Fong van Urban Myth kanten van de Gouden Eeuw naar voren brengen die niet (direct) zichtbaar zijn in schilderijen. Twee andere locaties in de stad, het Paleis op

de Dam en Museum Van Loon, sloten aan bij de tentoonstelling door in dezelfde periode aandacht aan de twee kunstenaars te schenken. In de Hermitage Amsterdam vond vrijwel gelijktijdig de tentoonstelling *Hollandse Meesters uit de Hermitage* plaats.

Voor de tentoonstelling werden ruim tweehonderd werken bij elkaar gebracht uit museale en particuliere collecties in binnen- en buitenland. In de aanloop naar de tentoonstelling werden zo'n 17 schilderijen gerestaureerd. Tijdens de tentoonstelling vond een aantal speciale gebeurtenissen plaats. Gedurende de loop van de tentoonstelling doken twee pendants – schilderijen van man en vrouw – van Flinck op, die in de literatuur voor het laatst aan het eind van de negentiende eeuw beschreven waren. In januari 2018 werden de werken aan de presentatie in het Amsterdam Museum toegevoegd. Ook bleek een schilderij dat zich sinds vele jaren in het Fries

Rembrandts etsen. Hoogtepunten uit de collectie van het Rembrandthuis

Judikje Kiers en Lidewij de Koekoek tijdens de opening van Ferdinand Bol en Govert Flinck. Rembrandts meesterleerlingen

Museum bevindt van Govert Flinck te zijn. Het werd begin 2018 door een brede groep specialisten in de tentoonstelling in het Rembrandthuis bekeken en met andere werken van Flinck vergeleken. Tot slot leidde de tentoonstelling ook tot de aankoop van Ferdinand Bols (in het Amsterdam Museum getoonde) schilderij van Cornelis Tromp door het Scheepvaartmuseum – een schilderij dat tijdens de voorbereiding van de tentoonstelling was ontdekt.

Het inhoudelijke team bestond uit de conservatoren Norbert Middelkoop en Tom van der Molen van het Amsterdam Museum en Leonore van Sloten en David de Witt van Museum Het Rembrandthuis. Het verrassende tentoonstellingsontwerp was van Tatyana van Walsum. De dubbeltentoonstelling trok het recordaantal van 150.000 bezoekers. Ook de media-aandacht was overweldigend, met talloze

artikelen en vermeldingen, waaronder 5 'ballen' van de NRC, 4 sterren van de Volkskrant, de titel 'Tentoonstelling van het jaar' door NRC Next en een nominatie voor 'Tentoonstelling van het jaar' door Museumtijdschrift. Ook onze bezoekers waren zeer te spreken over de tentoonstelling en gaven een rapportcijfer van een 8.9.

Publicatie

Bij de dubbeltentoonstelling is een rijk geïllustreerd boek over het werk en het leven van beide kunstenaars uitgebracht. In een verdiepende editie – resultaat van een internationale conferentie bij de Bader International Study Centre in Herstmonceux Castle in het Verenigd Koninkrijk – werpen diverse internationale onderzoekers nieuw licht op beide kunstenaars. Beide publicaties zijn uitgegeven door WBooks.

Ferdinand Bol en Govert Flinck. Rembrandts meesterleerlingen

'Mooi museum. Het oude woonhuis bekijken is bijzonder. Ook zijn er workshops zoals verfbereiding en etsen die de moeite waard zijn. Leuke museumwinkel. Vriendelijk personeel. Jammer dat er geen koffiecorner is.'

- bezoeker via Google Reviews

3. MASTERPLAN UITBREIDING EN MODERNISERING REMBRANDTHUIS

Het Rembrandthuis heeft voor de komende jaren grote ambities. Wij willen het museum als 'lieu de mémoire' en kunstmuseum sterker positioneren en meer aansluiten bij de verwachtingen van de hedendaagse bezoeker. Dat doen we door ook te investeren in ons huis.

De komende jaren verwachten wij een verdere groei van binnen- en buitenlandse bezoekers. Om het museum aan de eisen van de 21e eeuw te laten voldoen, de vele bezoekers prettig en veilig te kunnen ontvangen en de collectie in optimale omstandigheden te presenteren, zijn op veel fronten investeringen nodig. Begin 2017 zijn we daarom met een kernteam van medewerkers en externe specialisten begonnen aan de ontwikkeling van een masterplan. Een fysiek en inhoudelijk plan dat over drie à vijf jaar moet resulteren in een geheel gemoderniseerd, uitgebreid en museaal versterkt Rembrandthuis. Voorop staat de uitbreiding van het museale vloeroppervlak met meer dan 40%. Dit kan gerealiseerd worden door alle ondersteunende

functies in een naastgelegen hoekpand onder te brengen en alle ruimtes in de moderne vleugel en het huis zelf open te stellen voor het publiek. In de zomer van 2017 zijn de besprekingen voor het huren van vier verdiepingen in het naastgelegen hoekpand (gelegen op de hoek Jodenbreestraat/ Zwanenburgwal) gestart. Niet alleen ligt dit pand direct naast het Rembrandthuis, maar het is ook nog eens een historisch belangrijke locatie: hier bevond zich in Rembrandts tijd de werkplaats en kunsthandel van Hendrick Uylenburgh, waar Rembrandt vanaf 1631 aan het hoofd stond. Het was ook hier dat hij zijn eerste vrouw Saskia, het Friese nichtje van Uylenburgh ontmoette en waar zijn oog viel op het naastgelegen woonhuis, dat hij in 1639 zou aankopen. Kortom: niet alleen biedt het hoekpand de ideale oplossing voor ons nijpend ruimtegebrek, het is ook nog eens een plek die van oudsher direct aan Rembrandt is verbonden. Naast de hoognodige uitbreiding van ons vloeroppervlak, is er de wens de verouderde publieksfaciliteiten te moderniseren, het ontvangst gebied aanzienlijk te vergroten én een eigen horecavoorziening te creëren. Ook de museale presentaties en *storyline* willen wij versterken, onder meer door de aanwezigheid van Rembrandt, zijn gezin, zijn leerlingen en zijn netwerk meer zichtbaar en voelbaar te maken binnen de unieke combinatie van woonhuis, kunstenaarsatelier, kunsthandel, buurt en stad. Juist de magie en betekenis van deze plek is wat ons onderscheidt van alle andere musea. Daarnaast is er een grote wens naar meer ruimte voor tentoonstellingen en educatieve programma's. Ook de routing door het gebouwencomplex kan logischer en het gebouw moet beter toegankelijk worden voor mindervaliden, die nu maar een beperkt deel van het museum kunnen bezoeken. Grootschalig onderhoud aan de gebouwen (waaronder het woonhuis-rijksmonument) en de vervanging van de klimaat- en lichtinstallaties zijn binnen enkele jaren hard nodig. Duurzaamheid en eigentijdsheid met behoud van het unieke karakter van het museum staan daarbij voorop.

In september 2017 was de eerste versie van het masterplan afgerond, gevat in een rijk geïllustreerd bidbook. In 2018 en 2019 wordt de plan- en ontwerpfase voortgezet, evenals de werving van draagvlak en financiële middelen. Voor de financiering van het masterplan zal een *capital campaign* worden opgezet. De verwachting is dat rond de zomer van 2018 de ondersteunende functies kunnen verhuizen naar het hoekpand. De ruimte die hiervoor in het museumcomplex vrijkomt, maakt de weg vrij naar de realisatie van het masterplan, waarvan de – gefaseerde – uitvoering naar verwachting na 2020 zal plaatsvinden.

EERSTE FASE VERNIEUWINGEN: QUICK WINS

Vooruitlopend op de uitvoering van het masterplan zijn in 2017 plannen ontwikkeld voor de realisatie van zogenaamde 'quick wins', snelle verbeteringen die een geringe investering vergen: een nieuw entreegebied, een 'klein kantoor' en een prentenkabinet.

De belangrijkste ruimtelijke verbetering wordt de herinrichting van het entreegebied. Daar waar in de huidige situatie sprake is van een rommelige en volgepropte entree waar de ticketverkoop, de winkel en de bezoekers vechten om ruimte, zal er vanaf mei 2018 sprake zijn van een open, uitnodigend entreegebied waar al een eerste introductie op het huis en zijn bewoners wordt gegeven. Beneden in het souterrain komt een grotere, vernieuwde museumwinkel. In het entreegebied en in het trappenhuis komt de bezoeker oog-in-oog te staan met Rembrandts etskunst door *blow-ups* van details van enkele van zijn mooiste etsen. Met dit heringerichte entreegebied kunnen we onze vele bezoekers beter opvangen en voorkomen we rijen voor de deur. Ook in het woonhuis zelf worden begin 2018 enkele vernieuwingen aangebracht. In de kleine hal die toegang geeft tot het woonhuis komt de bezoeker direct in aanraking met Rembrandt door middel van

projecties van originele schetsen van Rembrandt en zijn gezinsleden. De grote meester en zijn gezin krijgen hiermee een gezicht en heten de bezoekers als het ware welkom. Verder wordt er in een kleine ruimte in het Voorhuys een impressie gecreëerd van een kantoortje zoals dat door Rembrandt moet zijn gebruikt om zijn administratie bij te houden. Het 'klein kantoor' is ingericht met meubels en objecten, gebaseerd op historisch beeldmateriaal en archiefstukken. Een tweede museale toevoeging is het nieuwe prentenkabinet, dat in een tot nu toe voor het publiek afgesloten kleine zolder komt. Het wordt een unieke presentatie over het belang van Rembrandts etskunst, met enkele originele Rembrandts, moderne afdrucken en een album waar bezoekers doorheen kunnen bladeren. De inrichting van Rembrandts 'klein kantoor' en het prentenkabinet worden mede mogelijk gemaakt door de Vereniging Vrienden van Museum Het Rembrandthuis en twee sponsors van de Vrienden: DLA Piper en Rembrandt BPO Solutions. Het vernieuwde entreegebied en de museale 'quick wins' worden voorjaar 2018 opgeleverd. Het inrichtingsontwerp is van museaal vormgever Lies Willers, ondersteund door architect Jaap Gräber. De 'quick wins' fungeren ook als een vliegwiel, niet alleen voor het team dat op korte termijn al vernieuwingen realiseert, maar ook als *test case* voor het masterplan én als visitekaartje naar buiten toe. We laten zien dat we nu al aan de slag te gaan en geven een voorproefje van het kwaliteitsniveau dat we voor ogen hebben.

Nieuwe entree tot Rembrandts oude huis

4. EDUCATIE & PUBLIEKS- BEGELEIDING

'Hoor eigenlijk bij de opvoeding: het Rembrandthuis bezoeken. Dankzij de gratis audiotour krijg je in een klein uurtje een compleet beeld van waar een van de grootste schilders die ons land heeft voortgebracht heeft gewoond en gewerkt in Amsterdam. Gewoon doen, is de moeite waard.'

- een bezoeker via TripAdvisor

PROGRAMMA'S VOOR SCHOLEN

Sinds 2011 houden wij de ontwikkeling van het begeleid schoolbezoek aan het Rembrandthuis nauwkeurig bij. Zo monitoren we het aantal unieke scholen en hun herkomst (binnen en buiten Amsterdam), het aantal leerlingen, het soort onderwijs en welk programma is gevolgd.

De aantallen fluctueren, maar het dal van 2015 is definitief omgebogen naar een stevige groei (+25%). In 2017 hebben we 7877 leerlingen ontvangen in het Rembrandthuis, ten opzichte van 6297 het jaar ervoor. Een kanttekening moet gemaakt worden bij het basisonderwijs; daar is de krimp (-20%) opvallend. Die daling is vooral veroorzaakt door de afname van het aantal Amsterdamse basisscholen dat het museum bezoekt. Groei in andere delen van het onderwijs compenseerde dit teruglopende

leerlingenaantal volledig. Het gebruik van educatieve programma's toont een licht stijgende trend: in 2017 hebben 7500 leerlingen (t.o.v. 7000 in 2016) gebruikt gemaakt van een educatief programma in het museum.

De top drie meest gebruikte educatieve programma's is: workshops (296), rondleidingen (119) en audiotour (28). Waar we in 2015 en 2016 een opmerkelijke groei van buitenlandse scholieren die gebruikmaken van educatieve programma's in het museum zagen, is dit nu geconsolideerd met een lichte stijging: van 670 in 2016 naar 756 in 2017. In deze metingen en tellingen zijn geen onaangekondigde schoolbezoeken meegenomen, waarbij er dus geen gebruik kon worden gemaakt van een educatief programma. Het schoolbezoek vindt vooral in het voorjaar plaats. De piek valt in

de maanden half februari tot en met april, waarbij het hoogtepunt in maart ligt. Dat betekent dat in die periode helaas regelmatig een "nee" moet worden verkocht, omdat de grens van de capaciteit van het museum of de workshopruimte bereikt is.

In het afgelopen jaar is het project 'Herziening onderwijsaanbod' zo goed als afgerond. Hierbij is het volledige onderwijsaanbod opgeschoond en herschreven, zodat er een betere aansluiting is met het onderwijs van nu. In het komende jaar zal ook de website hierop worden aangepast.

Verder zijn medio 2017 alle museumdocenten gemonitord, om een kwalitatieve verbetering van de rondleidingen in het Rembrandthuis te bereiken. Daaropvolgend is een leidraad voor rondleiden in het Rembrandthuis ontwikkeld en gepresenteerd.

PUBLIEKSBEGELEIDING

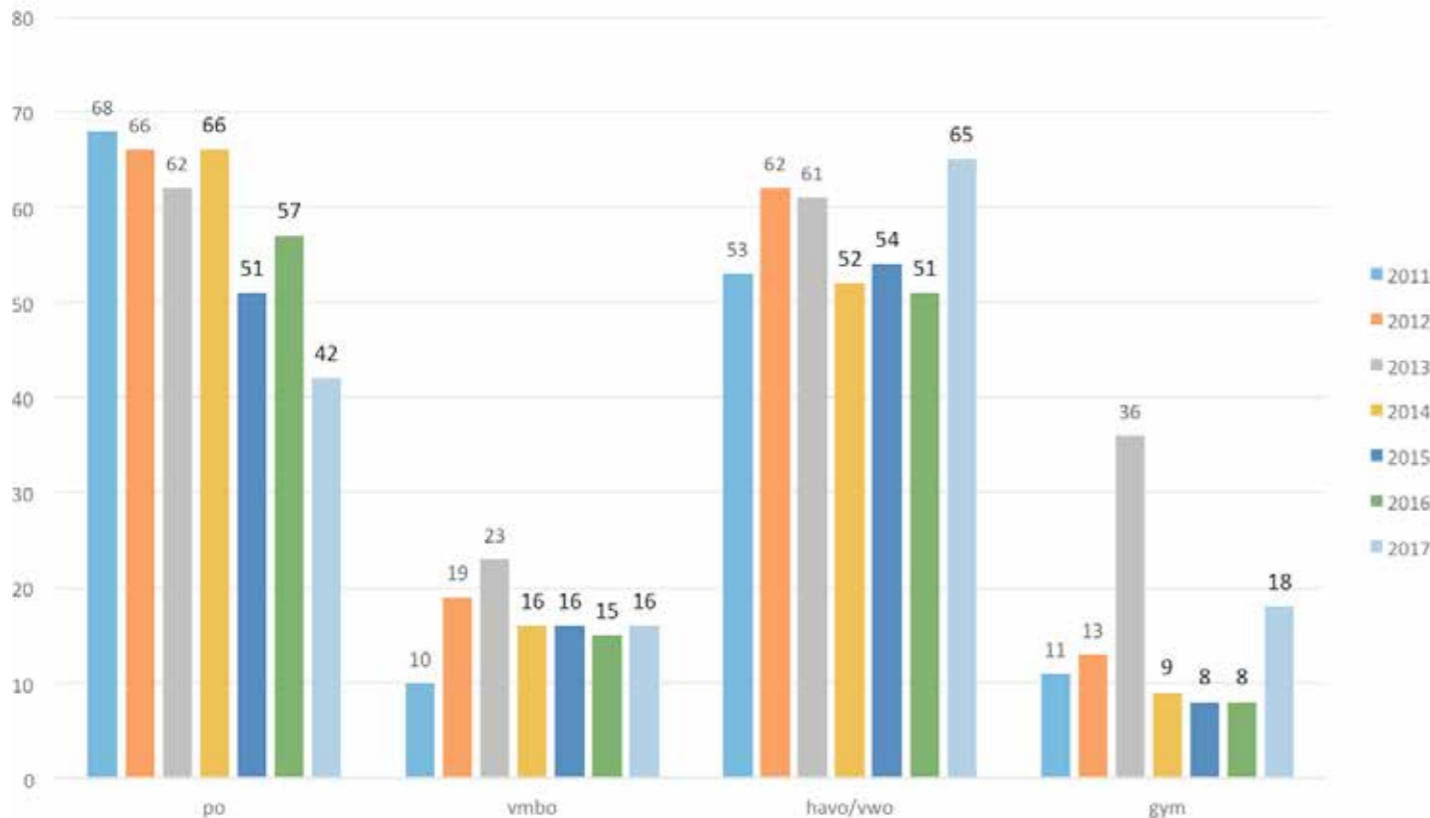
Demonstraties

De doorlopende demonstraties in het museum – etsen en verfberediging – blijven onveranderd populair bij de algemene museumbezoeker van het Rembrandthuis. In 2017 vonden deze demonstraties wederom zeven dagen per week in de etskamer en Rembrandts atelier plaats. De demonstraties dragen bij aan het unieke karakter van het Rembrandthuis als kunstenaarshuis.

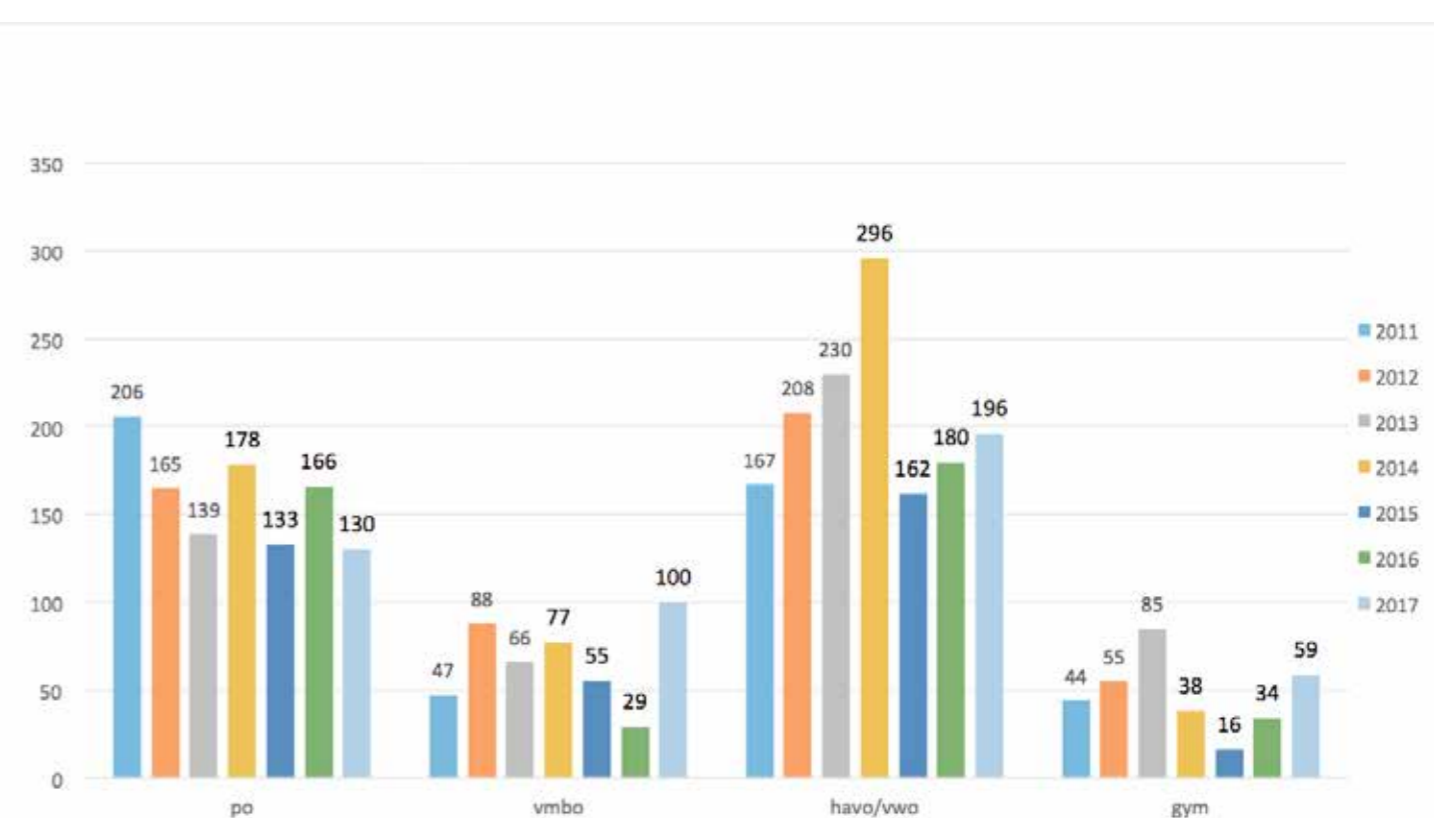
Audiotour

Een van de belangrijkste vormen van publieksbegeleiding in het Rembrandthuis is de audiotour. Vrijwilligers verzorgen de uitgifte aan bezoekers en geven een eerste aanwijzing voor het gebruik ervan. Het gebruik van de audiotour in

AANTAL UNIEKE SCHOLEN NEDERLAND

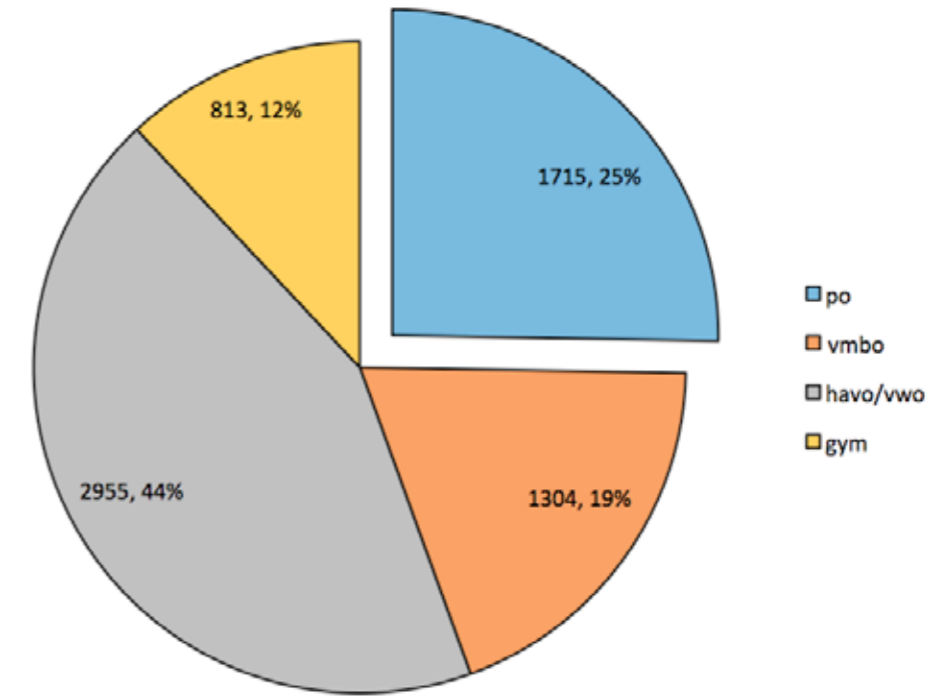
AANTAL PROGRAMMA'S

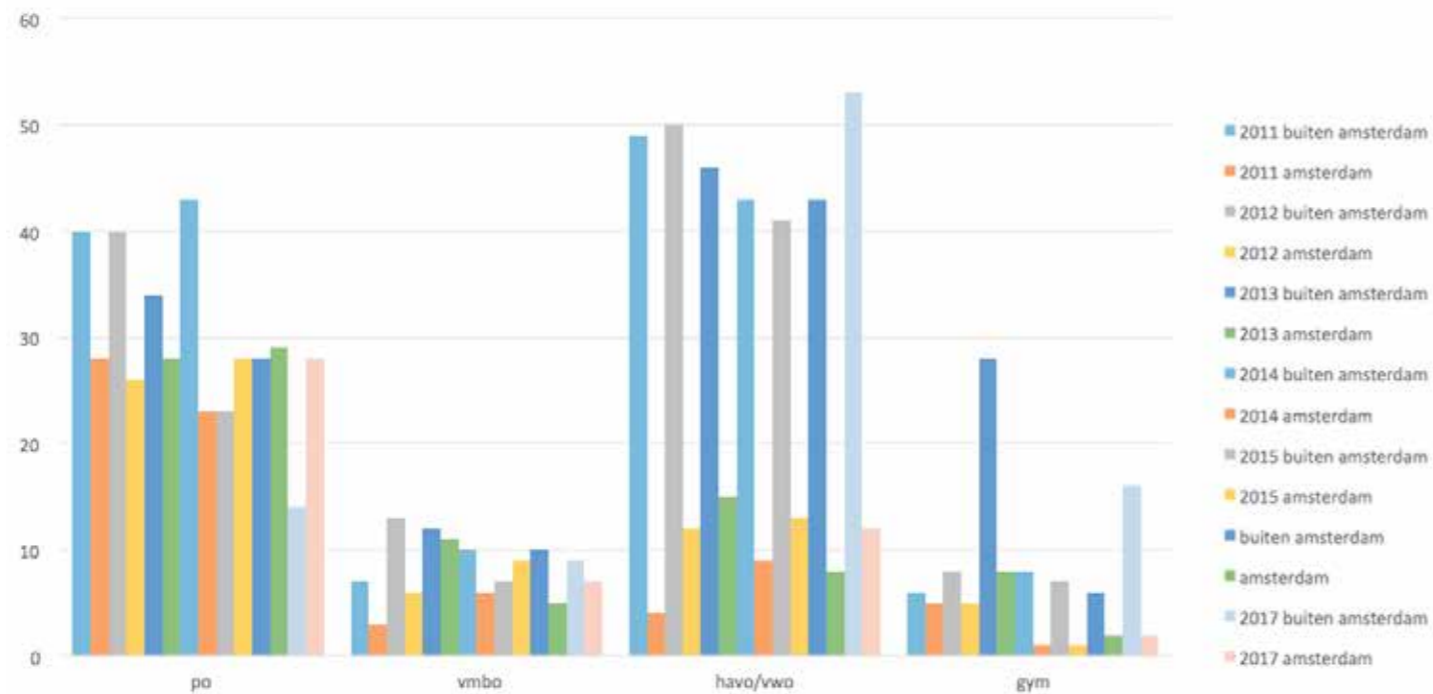
de permanente collectie, het oude huis, heeft alle voorgaande gebruikscijfers overtroffen. Maar liefst 216.700 maal werd een audiotour geactiveerd. Bijna anderhalf miljoen keer werd een clip volledig uitgeluisterd (83,4%). Met een gemiddelde cliplengte van 67 seconden, betekent dit dat er in totaal ruim 26.500 uur gesproken woord is beluisterd door de bezoekers van het Rembrandthuis. De top drie gekozen talen: Engels (42,7%), Frans (11,8%) en Nederlands (10,2%). De best beluisterde clips zijn net als vorig jaar De Sael (ruim 170.000), Grote Schildercaemer (160.000) en de Sydelcaemer (155.000). Een opvallend populaire clip (ruim 52.000 maal beluisterd) was een fragment dat speciaal voor de tweedelige prentententoonstelling was gemaakt. Naast de reguliere audiotour, biedt het Rembrandthuis ook een kinderaudiotour in vier talen aan. De analyse van gebruikscijfers maakt duidelijk

dat deze kinderaudiotour in zijn huidige vorm niet goed genoeg functioneert. Hoewel het verhaal aantrekkelijk en speels is, zijn de cliplengtes van de acht fragmenten te lang en wordt de audiotour niet altijd tot het einde beluisterd. In 2018 wordt daarom een verbeterde kinderaudiotour ontwikkeld. Meer dan ooit tevoren, is de audiotour voor volwassenen dit jaar ingezet bij tijdelijke tentoonstellingen en presentaties, zowel bij de presentatie *Rembrandts eerste schilderijen: De vier zintuigen* als de tentoonstellingen *Glenn Brown - Rembrandt: After Life* en *Ferdinand Bol en Govert Flinck*. De fragmenten van elk van deze audiotours zijn tienduizenden keren afgespeeld - bij de Bol en Flinck tentoonstelling werden zelfs 105.000 audiofragmenten volledig afgespeeld. Bijzonder aan de audiotour bij deze tentoonstelling is dat er voor het eerst in het oude huis gebruik werd gemaakt van zogenoemde *appetizers*; in bijvoor-

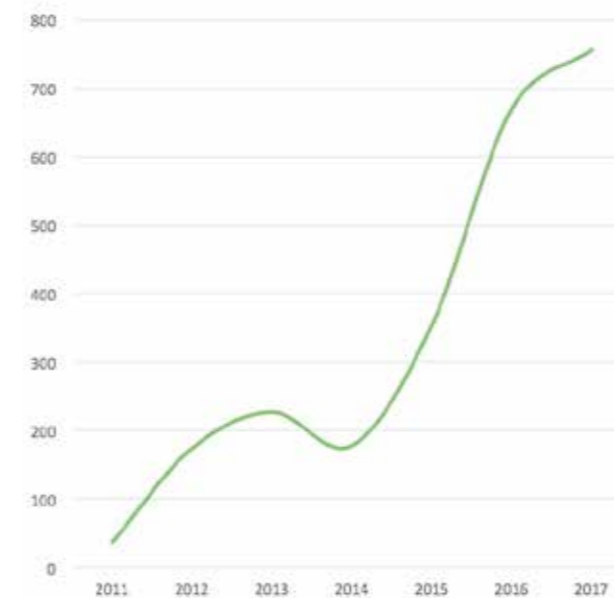
SAMENSTELLING LEERLINGEN

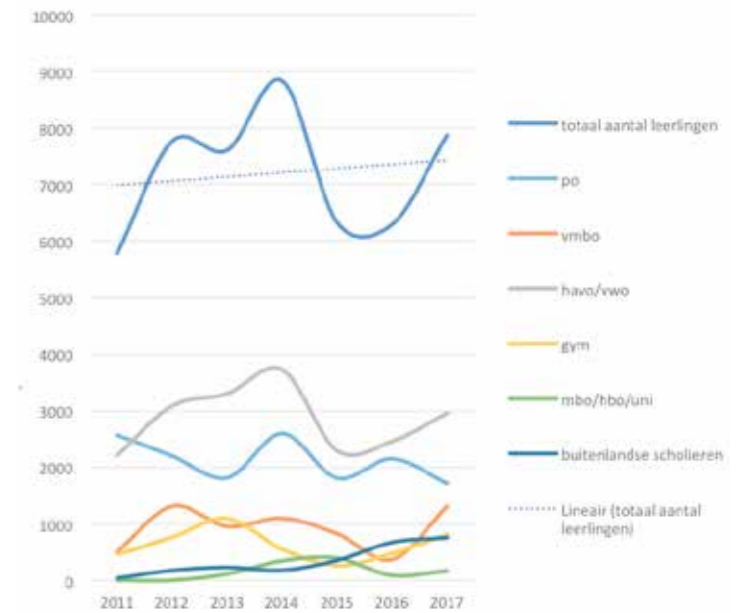
28 HERKOMST SCHOLEN

BUITENLANDSE LEERLINGEN DIE GEBRUIK MAKEN VAN EDUCATIEVE PROGRAMMA'S

LEERLINGEN DIE HET REMBRANDTHUIS BEZOEKEN MBV. EDUCATIEF PROGRAMMA

beeld de keuken of het Rembrandts atelier waren specifieke audiofragmenten te horen, toegespitst op tentoonstelling die de bezoekers verderop in het museum konden bezoeken. Deze audioclips zijn in totaal 24.512 maal helemaal tot het einde beluisterd (92%).

OUTREACH-PROJECT: REMBRANDT ONDER DE ARM

We worden steeds gezonder oud en dus vitaler en actiever. In 2017 zijn er meer dan drie miljoen Nederlanders met een leeftijd van 65 jaar of ouder. Ouderen wonen ook veel langer dan voorheen zelfstandig thuis, met als gevolg dat er meer ouderen met geestelijke of lichamelijke beperkingen in verzorgings- en verpleeghuizen wonen. Speciaal voor deze groep heeft Museum Het Rembrandthuis onder de titel *Rembrandt onder de arm* een outreach-programma ontwikkeld, waarbij sinds december

2015 workshops op locatie worden georganiseerd, bij zorgorganisaties in heel Nederland. Kennisoverdracht is één ding, maar het museum wilde juist ook ouderen activeren en waar mogelijk ze ook laten participeren.

Het project is mede mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van Fonds voor Cultuurparticipatie, Stichting RCOAK, Fonds Sluyterman van Loo, Stichting Humavi, Stichting Anslo's Hofje en Stichting De Eendracht. Het project heeft als doel een grote groep kwetsbare ouderen zoveel mogelijk actief te betrekken in kunstparticipatie en hen zo een artistieke en gedenkwaardige middag te geven. De resultaten liegen er niet om: met een totaal aantal van 171 workshops (t.o.v. 9 in 2015 en 60 in 2016) is het oorspronkelijk doel van 115 workshops ver overschreden. Het museum kijkt dan ook terug op een zeer succesvol project.

Informational text panels on the gallery wall, including a small framed image and descriptive text.

'Ik vond het een hele complete ervaring. De etsen en verfdemonstraties voegden ook echt iets toe. De uitleg was ook erg goed. Of ik nog verbeterpunten heb? Nou, eigenlijk niet.'

- een bezoeker

'Als Amsterdamse was ik nog nooit in het Rembrandthuis geweest. Leuk om het eens gezien te hebben. Neem de audiotour.'

- bezoeker via TripAdvisor

5. EVENEMENTEN

VERJAARDAG REMBRANDT

15 juli 2017 was het 411 jaar geleden dat Rembrandt werd geboren. Museum Het Rembrandthuis vierde zijn verjaardag in 2017 voor de tweede keer samen met de ondernemers en winkeliers uit de straat onder de naam Rembrandt Art Festival. Door de hele Jodenbreestraat stonden kraampjes waar (amateur-)kunstenaars hun eigen werk verkochten, aangevuld met ondernemers van de Sunday Market. Samen met de verffabrikant Royal Talens, die als deelnemende sponsor optrad, zaten verspreid door de straat (street art-)kunstenaars te werken. Verder werden etsworkshops gegeven voor de deur van het museum en was er live muziek.

AMSTERDAM DANCE EVENT

Voor het derde jaar op rij heeft het Rembrandthuis de samenwerking gezocht met het Amsterdam Dance Event. Muzikant Colin Benders en enkele grafici zijn gevraagd hun intrek te nemen in het museum voor

een unieke productie. Colin heeft in één avond vanuit Rembrandts atelier op zijn modulaire synthesizer twee tracks voor een 12" gemaakt. Deze avond was ook via livestream te volgen. Daarnaast bewerkte een grafisch ontwerper een ets van Rembrandt voor de platenhoes en labelopdruk. Dat ontwerp is omgezet naar een etsplaat door AGA LAB, waarmee vervolgens op de antieke etspers in Rembrandts etskamer platenhoezen zijn bedrukt. De oplage is gelimiteerd tot 300 stuks en de platen zijn verkocht in het museum, de webshop en exclusief bij de officiële ADE winkel Mary Go Wild op de Zeedijk.

MUSEUMNACHT

Tijdens de jaarlijkse Museumnacht Amsterdam werd in het auditorium de korte documentaire uitgezonden die was gemaakt rondom het Amsterdam Dance Event project met Colin Benders. In de centrale hal was er een cocktailbar en jeneverproeverij, waarbij bezoekers

alles konden leren over dit in de zeventiende eeuw populaire drankje. Er waren verspreid door het oude huis 'verhalen op zaal' te volgen, waarbij op een luchtige manier de 'roddel en achterklap' over het huiselijke leven van Rembrandt werden verteld. In de etskamer werden de platenhoezen van Colin Benders bedrukt en ook de verfdemonstratie werd dit jaar weer druk bezocht. 1600 bezoekers trokken die avond door het museum.

SYMPOSIUM DE KLEUREN VAN

Ter afsluiting van het RembrandtLAB, een tentoonstelling die in 2016 te zien was in het Rembrandthuis, vond op 14 juni 2017 in Pakhuis de Zwijger in Amsterdam het symposium *De Kleuren Van* plaats. Jeroen Junte, auteur van het boek *Hands On: Dutch Design in de 21e eeuw* trad op als moderator. In dit symposium stond vernieuwend en divers kleurgebruik centraal, vroeger en nu. Minke

Schat (hoofd publiek van Museum De Lakenha) en Lidewij de Koekoek (directeur van Museum Het Rembrandthuis), gaven een korte toelichting op het RembrandtLAB. Petria Noble (hoofd restauratie van schilderijen bij het Rijksmuseum) en David de Witt (senior conservator Museum Het Rembrandthuis) analyseerden het unieke kleurgebruik van Rembrandt, waarbij ze nieuwe wetenschappelijke inzichten introduceerden. Daarnaast presenteerden internationale grootheden uit de wereld van kunst, design, mode en fotografie hun visie op kleur: Maarten Kolk van ontwerpduo Kolk & Kusters, de jonge couturier Karim Adduchi, het internationale kunstplatform Favela Painting, fotograaf Elspeth Diederix en keynote speaker Hella Jongerius, de recente winnaar van de prestigieuze Sikkens Prize. Het symposium werd bezocht door 266 mensen, waarbij ook een jonger publiek is bereikt. Het symposium was ook via een livestream te volgen.

Colin Benders in Rembrandts atelier tijdens ADE 2017

Museumnacht 2017

6. PUBLIEK, MARKETING & COMMUNICATIE

‘Niet eerder werden Ferdinand Bol en Govert Flinck, Rembrandts succesvolste leerlingen, zo royaal en indrukwekkend gepresenteerd. Het zijn de schuttersstukken en portraits historiés waarin de mannen echt uitblonken.’

- De Volkskrant (27 november 2017)

PUBLIEKSBEREIK

In 2016 bezochten 265.990 bezoekers uit alle windstreken het Rembrandthuis, 21,4% daarvan kwam uit Nederland. Dat is een forse toename ten opzichte van 2016, toen 11% van de bezoekers uit Nederland kwam. Het tweede land van herkomst was de Verenigde Staten met 12,2%, gevolgd door Frankrijk met 9,1%, Italië 6%, het Verenigd Koninkrijk met 6% en Duitsland met 6%. Bezoek met de Museumkaart is met 1,2% gestegen naar 18,5% van het totale bezoekerscijfer. De Amsterdam Marketing City Card daalde met 1% naar 17%. Een opvallende stijging is te zien in het aantal scholierenbezoeken: 7.877 leerlingen in 2017, ten opzichte van 6.297 in het voorgaande jaar.

MARKETING & SALES

De belangrijkste marketingdoelstelling voor 2017 was om meer Nederlandse bezoekers te bereiken. Hiervoor werden twee intensieve campagnes (inclusief TV-commercial) gericht op Nederlandse cultuurliefhebbers en dagjesmensen ingezet. De eerste campagne ging van start in december 2016 en januari 2017. De TV-commercial is uitgezonden op NPO 1, 2 en 3, TV Noord-Holland en AT5. In de periode maart, april en mei 2017 is de campagne uitgebreid met een radiospot die is uitgezonden op Radio 1,2 en 5 en Sky Radio, is er een printcampagne ontwikkeld en ingezet via abri's op landelijke NS-stations. Met een stijging van 11% in 2016 naar 21% Nederlands bezoek in 2017 bleken de campagnes – hoewel kostbaar – zeer effectief.

Tickets

Ook bij het Rembrandthuis is de trend te zien dat steeds minder buitenlandse bezoekers in groepsverband reizen en touroperators een steeds minder groot aandeel innemen van het bezoektotaal. Daartegenover staat een stijging van het aandeel individuele reizigers. Dat is vooral ook te merken aan de toename van het aantal verkochte tickets via wederverkopers zoals GetYourGuide, Tours & Tickets

en Holland Pass. Het aandeel verkochte e-tickets via de website blijft relatief laag ten opzichte van andere musea; 4% in 2017, maar dit is wel bijna een verdubbeling t.o.v. de 2% in 2017. De komende jaren gaan we wel sterk inzetten op de verkoop van e-tickets.

Een aantal feiten op een rij:

- » Groepsbezoeken via voucher: 2.698 t.o.v. 5.187 in 2016.
- » Wederverkopers: 14.558 t.o.v. 11.771 in 2016
- » E-tickets 9.852 stuks in 2017 t.o.v. 5.096 stuks in 2016.

Locatieverhuur

2017 was een recordjaar voor het Rembrandthuis op het gebied van locatieverhuur op het gebied van *high-end diners*, avondrondleidingen en recepties. In 2017 kwamen bedrijven als o.a. eBay, Mastercard, Kikkoman, Sanofi en Royal Reesink dineren in het Rembrandthuis.

Winkel & webshop

De omzet van de winkel (inclusief B2B-verkopen en de webshop) is iets gedaald ten opzichte van 2016 naar 411.883 euro. De oorzaak lijkt te liggen in een de lichte daling van het aantal buitenlandse bezoekers en de sterke stijging van het aantal Nederlandse bezoekers, die traditioneel minder producten in de winkel kopen dan buitenlandse bezoekers. Vanaf mei 2018 wordt een vernieuwde, grotere museumwinkel geopend, die naar verwachting zal leiden tot een aanzienlijke verhoging van de omzet.

ONLINE

Website

In 2017 hebben 423.782 mensen een bezoek gebracht aan de website - een stijging van ongeveer 25% ten opzichte van 2016. De bezoekers hebben samen 868.879 pagina's bekeken. De websitebezoeken kunnen als volgt worden gecategoriseerd:

Google Grants

Google biedt de mogelijkheid voor instellingen met een ANBI-status om een advertentiebudget aan te vragen ter waarde van maar liefst 10.000 euro per maand. In oktober 2016 werd de aanvraag van het Rembrandthuis gehonoreerd. In november van dat jaar is een start gemaakt met verschillende advertenties die getoond worden zodra mensen zoeken op bepaalde woorden in Google. Onder andere tickets, tentoonstellingen, de webshop en evenementen worden op deze manier met veel succes gepromoot.

SOCIAL MEDIA

Instagram

Van alle social media-kanalen heeft het Instagram-profiel van het Rembrandthuis de grootste groei doorgemaakt. Van 3.000 volgers aan het begin van 2017, naar meer dan 10.000 volgers eind 2017.

Gezien de populariteit op dat medium hebben we in maart een *Instagram meet* georganiseerd: meer dan twintig fotografen en *influencers* kregen voor openingstijd de gelegenheid om het oude huis van

Bezoeker Ferdinand Bol en Govert Flinck, Rembrandts meesterleerlingen

Rembrandt te fotograferen, met als resultaat mooie beelden van het museum en veel aandacht en nieuwe volgers op Instagram.

Facebook

Ook op Facebook nam het aantal volgers toe: van 9.519 personen naar 11.503 personen in 2017.

Twitter

Twitter toont tevens een toename van het aantal volgers: van 3.375 naar 4.105 volgers.

Een absoluut social media-hoogtepunt was de tentoonstelling over Bol en Flinck. Nog nooit eerder hebben we zoveel mensen bereikt via onze online kanalen. Dit is gestimuleerd door een mooie trailer die we hebben ontwikkeld in samenwerking met het Amsterdam Museum en die als betaalde campagne langdurig is ingezet op Facebook. Hiermee hebben we ruim 52.000 mensen bereikt. Maar ook de losse berichten over de tentoonstelling trokken veel aandacht en genereerden een record-totaalbereik op zowel Facebook (600.000), Instagram (200.000) als Twitter (45.000).

Instagram Meet in het Rembrandthuis. Foto: Andy Hendrata

PERS

De media waren gedurende 2017 zeer geïnteresseerd in de activiteiten van het Rembrandthuis. De tentoonstelling *Glenn Brown - Rembrandt After Life* leverde het algemene beeld op dat het een gewaagde en zeer gewaardeerde stap is geweest van het Rembrandthuis om deze kunstenaar een podium te geven. Het affichebeeld zorgde ook voor de nodige vrolijke opschudding in de rubriek Straatbeeld van het Parool:

De (internationale) pers wist het museum ook te vinden tijdens de tentoonstelling *Rembrandt en Jan Six. De ets en de vriendschap*. Zo verschenen onder andere interviews met Jan Six van Hillegom, kreeg de tentoonstelling vier sterren in NRC Next, en werd veel aandacht besteed aan de publicatie die ter gelegenheid van de tentoonstelling is gemaakt.

De aandacht voor de tentoonstelling *Ferdinand Bol en Govert Flinck. Rembrandts meesterleerlingen* was langdurig en overweldigend. Ver voor de tentoonstelling was er aandacht in de pers voor de restauraties van schilderijen. Zodra de kunstwerken eenmaal getoond werden, hield de (inter)nationale aandacht niet op, zeker niet toen de nieuwe vondsten bekend werden gemaakt. Een kleine greep uit de media: de NRC gaf de tentoonstelling 5 'ballen', van de Volkskrant kregen we 4 sterren, Bram de Klerck van NRC Handelsblad verkoos *Ferdinand Bol en Govert Flinck. Rembrandts meesterleerlingen* tot beste tentoonstelling van 2017 en ook Museumtijdschrift nomineerde de tentoonstelling voor Tentoonstelling van het Jaar 2017.

Museumtijdschrift (11 oktober) over de Bol en Flinck tentoonstelling

MUSEUM RICHT ZICH OP NETWERK VAN DE MEESTER

Six woonde om de hoek bij Rembrandt

door Thea Detiger

Krap vijf minuten lopen was het voor Jan Six naar het huis van Rembrandt. Aanleiding voor de expositie *Rembrandt en Jan Six. De ets en de vriendschap*.

Voor het Rembrandthuis in Amsterdam waren het boek en de bruiklenen uit de collectie Six een cadeautje. „Het paste precies in onze doelstelling om meer Nederlanders te trekken en om een beeld te schetsen van het netwerk van Rembrandt en de buurt waarin hij woonde en werkte”, zegt museumdirecteur Lidewij de Koekoek. „We willen de verhalen vertellen van leerlingen, relaties en mensen die hij op straat tegenkwam.”

Zo staan vanaf oktober zijn leerlingen Ferdinand Bol en Govert Flinck centraal. Daarnaast zijn ze bij het museum druk bezig met de viering van het Rembrandtjaar in 2019, 350 jaar na zijn dood.

Het eerste succes is al geboekt. In het afgelopen halfjaar groeide het aandeel bezoekers uit Nederland van 11 naar 22 procent. Om ook de buurtbewoners te verleiden kijk je op de expositie, onder straatgeluid en beierende klokken door, via een venster recht de Kloveniersburgwal in. Precies zoals de grote meester in de 17e eeuw werd geschilderd door Gerrit Berckheyde.

Op de expositie (t/m 3 sept.) zijn de verschillende stadia van Rembrandts ets van Jan Six uit 1647 te zien

en zo'n 25 navolgingen en variaties uit de 17e, 18e en 19e eeuw. Ze hangen tegen wanden in hetzelfde rood als de jas van Jan Six op zijn beroemde portret uit 1654.

Zowel de ets als het portret zijn hoogtepunten uit Rembrandts oeuvre en getuigen van een grote mate van vertrouwelijkheid tussen beide mannen. Echte vriendschap zouden we nu zeggen. Maar vriendschap draaide in de 17e eeuw meer om loyaliteit en dienst en wederdienst dan om emotie en intimiteit. Je vrienden en vooral je familie vormden je sociale zekerheid. Ze bewaakten je eer.

Dat Jan Six er heel bewust mee bezig was hoe hij wilde overkomen, blijkt op de tentoonstelling uit een voorstudie. Daarop laat Rembrandt een jachthond vrolijk tegen Six opspringen. Maar de kunstverzamelaar en intellectueel, die later ook nog burgemeester van Amsterdam zou worden, vond dat niet serieus genoeg. Op de uiteindelijke versie staat hij lezend met zijn rug naar het venster, omgeven door boeken en jachtattributen.

De huidige bewaarder van het Six-erfgoed, Jan Six van Hillegom X, verzamelt ze allemaal. Ze zijn toegevoegd aan de Amsterdamse expositie. Zoals het schilderij uit 1852 van Nicolaas Pieneman, waarop Rembrandt in dezelfde pose als Jan Six zijn eigen ets bekijkt.

Goede vriend bewaakte eer

Rembrandt bekijkt heel serieus zijn eigen ets. Door Nicolaas Pieneman, 1850. FOTO AMSTERDAM MUSEUM

Lidewij de Koekoek, directeur Rembrandthuis. FOTO DIJKSTRA

De Telegraaf (3 augustus 2017) over de Jan Six tentoonstelling

WICHTIG

Jan Six schreef een toneelstuk en gaf in 1648 Rembrandt de opdracht er een illustratie bij te maken. Ook leverde Rembrandt een bijdrage aan Jan's vriendenboek. Later portretteerde Rembrandt hem in een indrukwekkend schiedrijt. Bovendien verkocht hij Jan enkele belangrijke schilderijen en kon hij rekenen op een lening. Op het oog waren dit zakelijke transacties. Six kon zijn status als cultuurminnaar verhogen door zich te verbinden aan de beste kunstenaar van de stad. Rembrandt onderhield graag dit contact, omdat het kon zorgen voor nieuwe opdrachten. Het was deze zakelijke banden een bijzondere vriendelijke relatie op de vloer om de hoek aan de Kloosterkerk te laten overblijven.

... a play and in 1648 commissioned Rembrandt to illustrate it for H. Rembrandt's friends book.

'Ik wil benadrukken dat beelden worden gedeeld en van een generatie naar de volgende worden overgeleverd. Daarom neem ik het werk van een kunstenaar en geef het weer door in de 21ste eeuw, in een taal die hopelijk door de kijker begrepen wordt.'

- Glenn Brown in Dagblad van het Noorden (2 maart 2017)

7. COLLECTIE & ONDERZOEK

In 2017 is door de conservatoren en gast-conservatoren divers toegepast onderzoek uitgevoerd voor tentoonstellingen, publicaties en de vaste presentatie. Ook is een aanvang gemaakt met het formuleren van een vernieuwd beleid t.a.v. verwerving, collectie-gerelateerd onderzoek en aanverwant publicatiebeleid, dat in 2018 wordt uitgewerkt.

AANWINSTEN

De collectie van Museum Het Rembrandthuis werd in 2017 verrijkt dankzij aankopen, schenkingen en het verkrijgen van langdurige bruiklenen:

Aankopen

1. Reinder Homan, *Rocky Mountains*, 1989, ets, 160 x 210 mm.

Van alle tentoongestelde werken van hedendaagse grafici in de tentoonstelling *In de ban van Hercules Segers. Rembrandt en de Modernen* (2016-2017) vormt

dit werk een ultieme schakel tussen Rembrandt en Segers. Om die reden besloot het museum na afloop van de tentoonstelling deze prent van de kunstenaar aan te kopen. Het rotsachtige landschap in lijnets geschetst, maakt een ontzagwekkende indruk op de beschouwer. Het sublieme karakter van de Rocky Mountains roept de fantastische landschappen van Hercules Segers in herinnering, terwijl de uiterst knap uitgevoerde lijnets heel dichtbij Rembrandts benadering van het medium komt.

2. Edgar Degas, *Studie naar Rembrandt 'David en Goliath'*, ca. 1859-60, potlood op lichtbruin papier, 152 x 120 mm.

Als jonge student heeft Degas in Rome prenten van Rembrandt bestudeerd. Ondanks het feit dat hij gewaarschuwd werd voor het verkeerde voorbeeld dat Rembrandt bood, moet de Hollandse meester grote indruk hebben gemaakt. Degas maakte een kopie-ets naar een werk van Rembrandt, schilderde

enkele schetsmatige zelfportretten in de trant van Rembrandt en maakte deze tekening naar een van Rembrandts etsen, waarbij hij de figuur van Goliath weglaat. Deze tekening, die laat zien dat Degas al op jonge leeftijd een begaafd tekenaar was, zal een hoofdrol spelen in de tentoonstelling *Rembrandt in Parijs* (herfst 2018) over de bewondering van negentiende-eeuwse, Franse kunstenaars voor Rembrandts etskunst.

3. Claes Cornelisz. Moeyaert, *Abraham en de drie engelen*, ca. 1630, ets, 110 x 195 mm.

Net als Lastman behoorde Moeyaert tot de generatie vóór Rembrandt. Het Rembrandthuis vindt het belangrijk om deze generatie, die van grote invloed was op de jonge Rembrandt, in het museum te tonen, niet alleen met hun schilderijen, maar ook met hun grafische werk. Het is bijzonder dat Moeyaert net

als Rembrandt etsen met Bijbelse voorstellingen maakte, maar uitsluitend in series, zoals in dit geval een serie van vijf met de geschiedenis van Abraham. Daarmee is de aankoop een belangrijke aanvulling op de collectie.

4. Édouard Manet, *La convalescente*, 1876-84, ets, 129 x 102 mm.

Deze prent is een mooi voorbeeld van Manets gebruik van de etskunst, waarbij hij zich heeft laten inspireren door het voorbeeld van Rembrandt, vooral de etsen en tekeningen met de zieke Saskia. Bovendien benadrukt dit werk Manets verbinding met Nederland: zijn vrouw Suzanne Leenhoff was Nederlands, en mede daardoor kwam Manet regelmatig in het land. De ets is een onmisbaar werk voor de tentoonstelling *Rembrandt in Parijs* (herfst 2018) en er was tot nu toe geen exemplaar te vinden

Claes Cornelisz. Moeyaert, *Abraham en de drie engelen*, ca. 1630, ets, 110 x 195 mm.

Glenn Brown, *Half Life 1* en *Half Life 2*

in een Nederlands museum. Bovendien past de ets in de grafische collectie van het museum, waarin ook kunstenaars geïnspireerd door Rembrandt zijn opgenomen.

Schenkingen

Naar aanleiding van de tentoonstelling *In de ban van Hercules Segers* die in 2016-2017 te zien was, schonk graficus Simon Koene, een van de hedendaagse kunstenaars die vertegenwoordigd was in de tentoonstelling, in 2016 al een van zijn prenten aan het Rembrandthuis: de kleurenets *Delphi* uit 1993. In 2017 besloot hij tot een vervolgschenking:

1. Simon Koene, *Schaap met zuil met hiërogliefen*, 1984, kleurenets, gedrukt van vier platen, 330 x 500 mm.
2. Een vroeg zeventiende-eeuwse plavuis afkomstig uit de kelder van het Rembrandthuis, die in 1974 door het museum was verkocht om financiële middelen te genereren ten behoeve van de versterking van de funderingen van het oude huis.

52 Ter gelegenheid van *Glenn Brown – Rembrandt: After Life* schonk Glenn Brown een serie digitale etsen die hij in aanloop naar de tentoonstelling maakte:

3. Glenn Brown, *Half Life 1-6*, serie van zes etsen, 420 x 297 mm. (elk).

Langdurige bruiklenen

Rembrandt, *Lichtstudie van een oude man met gekruld haar*, 1659, olieverf op paneel, 38,1 x 26,8 cm, Collectie van Daniel en Linda Bader, Milwaukee, Wisconsin

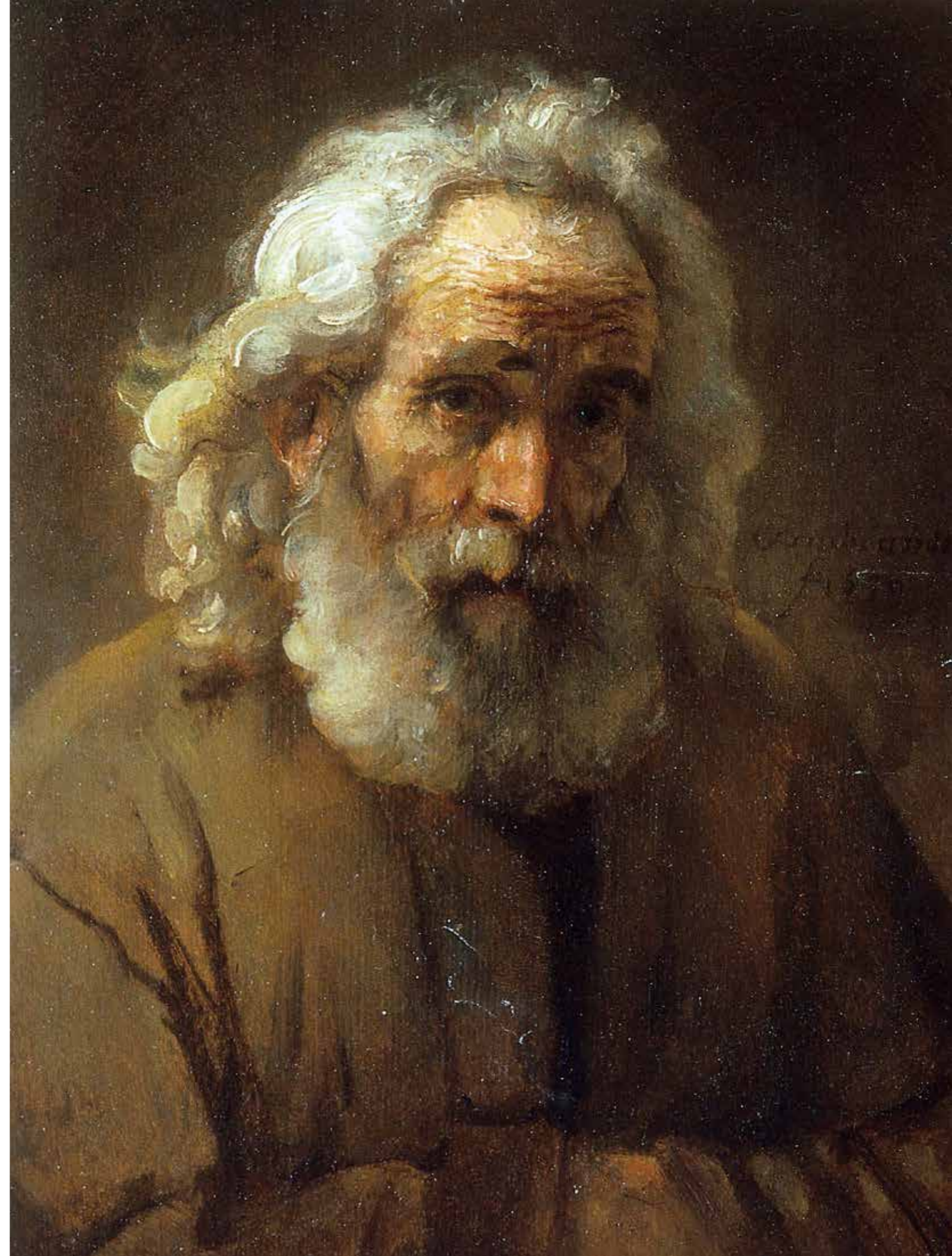
Begin 2018 ontving het Rembrandthuis dit genereuze bruikleen uit de Verenigde Staten. Het schilderij, dat voor een periode van twee jaar zal worden tentoongesteld, was in 2006 ook al eens in het museum te zien. Het hing toen op de tentoonstelling *Zoektocht van genie*, voor het eerst weer als een

Rembrandt nadat het jarenlang was afgeschreven. Nu hangt het in de Sael, naast een verwante studie van hetzelfde model dat in het atelier werd gemaakt, een bruikleen van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE). De nieuwe bruikleen is een mooi voorbeeld van de studies van markante koppen die Rembrandt gedurende zijn hele leven heeft gemaakt. In dit geval was zijn model een oude man met indrukwekkende witte krullen en een baard. Rembrandt bestudeerde het effect van het licht dat schuin van achteren op het haar valt. Het expressieve gezicht dat zich in de schaduw bevindt wist hij treffend weer te geven in donkere tonen.

Beheer en behoud

In 2017 werd een museumdemonstrateur getraind tijdens een CHV-uitvoercursus bij Helicon BV. Zij trad daarmee toe tot het collectiehulpverleningsteam (CHV) van het museum. Ook gingen twee hoofdsuppoosten mee op cursus om kennis op te doen van de collectiehulpverlening, ter bevordering van hun taak als coördinator in geval van een calamiteit. In de samenhang van het CHV-netwerk van Amsterdamse musea waar het Rembrandthuis onderdeel van uitmaakt, werd in de Hermitage aan de Amstel een intensieve CHV-ochtend gehouden met als thema 'waterschade'.

Rembrandt, *Lichtstudie van een oude man met gekruld haar*, 1659.

Informational text on a display panel, partially visible in the bottom left corner.

8. OPERATIONELE ZAKEN

'Prachtige tentoonstelling, zowel in het Rembrandthuis als in het Amsterdam Museum, ook vanwege de onttrekking aan de vergetelheid van de vele werken in particulier bezit dankzij de medewerking van hun eigenaars aan het loffelijke initiatief deze twee kunstenaars met een tentoonstelling te eren.'

- een bezoeker

In 2017 zijn enkele noodzakelijke en nuttige veranderingen doorgevoerd door de afdeling Operationele Zaken. Zo zijn de brandmeldcentrale en alarmcentrale geactualiseerd en geoptimaliseerd en is tevens de bekabeling in de lift vernieuwd. De jaarlijkse CHV-, BHV- en *profiling*-trainingen zijn wederom conform planning gevolgd. Ook zijn de BHV en CHV plannen geactualiseerd. Daarnaast zijn de werk- en kleedruimte en kantine van de suppoosten en demonstrateurs vernieuwd en heringericht. In samenwerking met de Plantagepartners zijn er bovendien diverse investeringen gedaan in bijvoorbeeld duurzaamheidsmaatregelen, afvalverwerking en energie-inkoop.

In het kader van het masterplan is er dit jaar een aantal onderzoeken uitgevoerd. Zo zijn de opties bekeken voor vervanging van de beide klimaatinstallaties, waar een advies uit is gekomen dat in 2018 verder zal worden uitgewerkt. Verder is onderzoek gedaan naar de routing en de mogelijkheid voor het creëren van extra ruimte voor publieksvoorzieningen en museale presentaties. Voor de korte termijn zijn er plannen ontwikkeld voor de uithuizing van de ondersteunende functies (waaronder de kantoren), maar ook het inhuisen van de workshopprogramma's voor het onderwijs. Deze plannen worden in 2018 gerealiseerd. In aanloop naar deze verhuisbewegingen zijn opslagruimtes en voorraden geïnventariseerd, opgeruimd en waar mogelijk zijn materialen afgestoten.

Foto: Matijs Diepraam

9. ORGANISATIE

'My experience in Rembrandt house was amazing. I loved this small building which is well restored. Really there are not many Rembrandt's pieces here but few ones are enough to catch and admire the geniality of this master.'

- een bezoeker via TripAdvisor

In 2017 had Museum Het Rembrandthuis gemiddeld 48 medewerkers in dienst (2016: 48). Het gemiddeld aantal fte's (fulltime equivalent) bedroeg in 2017 33 (2016: 33). Door de hoge bezoekersaantallen en de kwetsbaarheid van gebouw en collecties, heeft het museum relatief veel suppoosten in dienst. Het zelfde geldt voor het grote aantal demonstrateurs, waardoor we dagelijks in het huis veel demonstraties kunnen bieden. In 2017 lag de focus op het verder professionaliseren van de interne organisatie. Zo is per 1 januari 2017 een nieuwe organisatie- en overlegstructuur geïntroduceerd, met de invoering van een managementteam. Het managementteam bestaat uit de directeur-bestuurder, het hoofd Financiën en Organisatie, het hoofd Operationele Zaken, het hoofd Educatie en Publieksbegeleiding en het (dit jaar aangestelde) hoofd Collectie. Marketing, Sales, Communicatie en Development blijven staffuncties. Tentoonstellingen zijn ondergebracht

bij een nieuw benoemde projectleider presentaties, onder aansturing van de directeur. De invoering van het projectmatig werken heeft veel goeds gebracht. Projecten (zoals tentoonstellingen) worden hierdoor procesmatig beter aangestuurd, de risicobeheersing is aanzienlijk verbeterd en er wordt beter en planmatiger vooruit gewerkt. Ook is door het multidisciplinaire en afdeling overstijgende karakter van het projectmatig werken de onderlinge samenwerking meer gelijkwaardig en kunnen teamleden zich beter focussen op hun individuele kerntaken. Zo kunnen bijvoorbeeld de conservatoren zich meer concentreren op kunsthistorisch onderzoek en de vertaling daarvan naar publieksproducten en is de afdeling Educatie en Publieksbegeleiding meer betrokken bij tentoonstellingen. Voor het masterplan – en de daarop vooruitlopende kleine herinrichting ('quick wins') die begin 2018 worden uitgevoerd

– is eveneens een start gemaakt met een aparte projectorganisatie onder leiding van een stuurgroep, die wordt voorgezeten door de directeur. De komende jaren zal dit projectteam verder worden uitgebouwd. Over het masterplan en de 'quick wins' zijn in 2017 meerdere informatiebijeenkomsten voor het personeel gehouden.

Er is ook meer aandacht besteed aan de versterking van interne werkprocessen, procedures en regelingen. Zo is in 2017 gestaag gewerkt aan het uitvoeren van de aanbevelingen die eind 2016 voortkwamen uit een *quick scan* van de financieel-administratieve organisatie. Ook is een slag gemaakt bij de procedures en werkwijze rondom bruikleenverkeer en bruikleenadministratie. Daarnaast zijn diverse personeelsregelingen tegen het licht gehouden en waar nodig geactualiseerd en zijn nieuwe regelingen ingevoerd. Dit proces wordt in 2018 vervolgd. Verder is er eind 2017 een *quick scan* uitgezet naar de secretariële werkzaamheden. De aanbevelingen daarvan zullen in 2018 worden opgepakt.

In 2018 zal de focus liggen op het deels *outsourcen* van administratieve werkzaamheden op het gebied van personeels- en salarisadministratie en zullen we ons binnen het museum richten op het moderniseren van onze arbeidsvoorwaarden. Er is in 2017 ook een verkennend onderzoek gestart naar de voor- en nadelen van een overgang – op termijn – naar de Museum-CAO. Tot slot, Museum Het Rembrandthuis onderschrijft de Code Culturele Diversiteit en heeft zich ten doel gesteld om als organisatie een afspiegeling van de maatschappij te zijn. Wij hebben ons dan ook gecommitteerd aan bepaalde doelen en afspraken zoals vastgelegd tijdens de door de gemeente Amsterdam georganiseerde diversiteitsconferentie in juni 2017.

Personeelsvertegenwoordiging
De leden van de PVT hebben in 2017 elke twee maanden vergaderd met de directeur-bestuurder.

Een keer per jaar schuift een lid van de Raad van Toezicht aan. Besproken onderwerpen zijn:

- Een terugblik op 2016 en vooruitblik op 2017 met toelichting op de resultaten en plannen, de jaarcijfers, de jaarbegroting, en het jaarplan;
- De nieuwe huisvesting voor ondersteunende functies en kantoren en het masterplan;
- De reiskostenregeling;
- Het voortgangsonderzoek naar de Museum-CAO;
- Het aanstellen van een vertrouwenspersoon en een preventiemedewerker;
- Het verbeteren van het bestaande beoordelings- en functioneringssysteem naar een nieuw gecombineerd resultaat- en ontwikkelgesprek.

Op initiatief van en in samenwerking met de PVT is er in het najaar ook een uitgebreid medewerkersonderzoek uitgevoerd door De Barn. Aan de hand van de uitkomsten hebben we gezamenlijk workshops gevolgd, om ook gezamenlijk de prioriteiten te kunnen bepalen. In 2018 wordt hier een vervolg aan gegeven: PVT en MT gaan in 2018 aan de slag met de aanbevelingen die uit het medewerkersonderzoek zijn voortgekomen, door het opstellen en uitvoeren van een actieplan. Het doel is om dit medewerkersonderzoek na twee jaar te herhalen.

FINANCIËN

Met 265.990 bezoekers is het aantal bezoekers ruim toegenomen ten opzichte van 2016, en dit is ook merkbaar in het resultaat uit de publieke inkomsten. In de begroting is gerekend volgens het voorzichtigheidsbeginsel, waardoor de baten hoger zijn dan begroot. Bij een aantal kostenposten, zoals de personeelslasten, is sprake van een lichte overschrijding. We hebben te maken (gehad) met langdurig niet-werkgerelateerd verzuim; het vervangen van deze medewerkers bracht hogere lasten met zich mee.

In 2017 stond het verder automatiseren van de financiële administratie centraal. Door het in gebruik

Leden van het personeel en freelancers tijdens een bedrijfsuitje naar Collectie Six.

nemen van scan-en-herken software hebben we de interne beheersmaatregelen aangescherpt en de financiële administratie efficiënter ingericht. Ook het verder inrichten en optimaliseren van het kassasysteem, dat we sinds december 2016 in gebruik hebben genomen, stond hoog op de agenda. De aanbevelingen van de eind 2016 uitgevoerde *quick scan* van de administratieve organisatie zijn grotendeels gerealiseerd, waardoor we voor komend jaar het accent kunnen leggen op het optimaliseren van onze bedrijfsprocessen.

Analyse financieel resultaat

Het boekjaar 2017 hebben we mogen afsluiten met een mooi positief resultaat van 341.671 euro. Een aanzienlijke stijging ten opzichte van het resultaat over 2016 (264.161 euro) Dit resultaat is inclusief een teruggave omzetbelasting van 109.166 euro over voorgaande jaren.

Door een eenmalige teruggave omzetbelasting over voorgaande jaren, een aanzienlijke hogere uitkering van de Museumkaart en meer bezoekers dan geprognosticeerd, zijn de baten hoger ten opzichte van zowel de begroting van als de realisatie over 2016.

We hebben echter ook meer uitgegeven: we hebben kosten gemaakt ten behoeve van de ontwikkeling van het masterplan voor het moderniseren en uitbreiden van ons museum. Er is ook geïnvesteerd in de planfase van korte termijn verbeteringen in het museum, de zogenoemde 'quick wins' die voorjaar 2018 worden opgeleverd. Daarnaast is er een extra bijdrage geleverd aan de succesvolle tentoonstelling over Ferdinand Bol en Govert Flinck. Tot slot, zoals eerder gemeld, zijn de personeelslasten hoger uitgevallen door langdurig, niet-werkgerelateerd verzuim.

VERKORT FINANCIËEL VERSLAG EN VERKORTE BALANS

EXPLOITATIEREKENING 2017		
	2016	2017
BATEN		
<i>Directe opbrengsten</i>		
Publieksinkomsten	€ 2.202.569	€ 2.411.035
Overige inkomsten	€ 834.876	€ 574.876
<i>Indirecte opbrengsten</i>	€ 43.958	€ 219.771
TOTALE OPBRENGSTEN	€ 3.081.403	€ 3.205.682
<i>Bijdragen</i>		
Subsidie Gemeente Amsterdam	€ 924.000	€ 894.213
TOTALE BIJDRAGEN	€ 924.000	€ 894.213
TOTALE BATEN	€ 4.005.403	€ 4.099.895
LASTEN		
Beheerlasten personeel	€ 1.573.655	€ 1.647.654
Beheerlasten materieel	€ 1.053.085	€ 1.166.022
TOTALE BEHEERLASTEN	€ 2.626.740	€ 2.813.676
Activiteitenlasten personeel	€ 392.954	€ 416.704
Activiteitenlasten materieel	€ 719.302	€ 525.573
TOTALE ACTIVITEITENLASTEN	€ 1.112.256	€ 942.277
TOTALE LASTEN	€ 3.738.996	€ 3.755.953
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	€ 266.407	€ 343.942
Saldo rentebaten / lasten	€ -2.246	€ -2.271
EXPLOITATIERESULTAAT	€ 264.161	€ 341.671

VERKORTE BALANS

ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016
<i>Materiële vaste activa</i>	€ 266.735	€ 293.509
<i>Voorraden</i>	€ 137.583	€ 166.191
<i>Vorderingen</i>	€ 487.422	€ 444.168
<i>Liquide middelen</i>	€ 1.190.278	€ 687.053
	€ 2.082.018	€ 1.590.921

PASSIVA	31-12-2017	31-12-2016
<i>Eigen vermogen</i>	€ 1.197.670	€ 855.999
<i>Voorzieningen</i>	€ 498.819	€ 427.541
<i>Schulden</i>	€ 385.529	€ 307.381
	€ 2.082.018	€ 1.590.921

Vriendenevenement in het Rembrandthuis

10. MUSEALE EN AMSTERDAMSE PARTNERS

'Een inkijkje in Rembrandts hoofd, dat is wat deze tentoonstelling over zijn etsen biedt. Bijzonder is dat er verschillende versies van hetzelfde werk te zien zijn.'

- Sir Edmund, De Volkskrant (1 juli 2017)

In 2017 werd veelvuldig en productief samengewerkt met belangrijke (Amsterdamse) museale en zakelijke partners, in zowel verkennende gesprekken als concrete projecten. Zo was de samenwerking tussen Museum Het Rembrandthuis en het Amsterdam Museum voor de dubbeltentoonstelling *Ferdinand Bol en Govert Flinck. Rembrandts meesterleerlingen* een groot succes. De twee teams hebben heel constructief en inspirerend samengewerkt, wat resulteerde in een mooie tentoonstelling, veel publiek en positieve reacties. Dat smaakt naar meer! Met het Rijksmuseum zijn dit jaar enkele oriënterende gesprekken gevoerd over verdere samenwerking, bijvoorbeeld voor een tentoonstelling tijdens het Rembrandtjaar in 2019.

Het Rembrandthuis wordt vertegenwoordigd in het OAM, het MOAM en het E-OAM; drie overleggroepen van respectievelijk Amsterdamse museumdirecteuren, marketing managers en online marketingafdelingen. De drie groepen komen geregeld bijeen, waarin ideeën, recente ontwikkelingen en vragen op een zinvolle en inspirerende manier worden besproken. Het Rembrandthuis maakt daarnaast deel uit van het netwerk Plantage Amsterdam, waarin culturele instellingen uit de Plantagebuurt zich hebben verenigd en samenwerken op het gebied van marketing, pr, duurzaamheid, personeel en organisatie en verbetering van de buurt. In het onderwijsveld zijn De Rode Loper op School, Stichting Taalvorming en AGA Lab partners van het Rembrandthuis. Met de laatstgenoemde hebben we ter gelegenheid van de tentoonstelling *Glenn Brown - Rembrandt: After Life* de masterclass 'Van iPad naar koperplaat' georganiseerd, waarbij kunstenaar Glenn Brown en zijn meesterdrukker Mike Taylor aanwezig waren. Op zakelijk gebied is het Amstel Hotel een trouwe partner van het Rembrandthuis.

Tot slot is er dit jaar ook veel aandacht uitgegaan naar de voorbereiding van het Rembrandtjaar dat in 2019 zal plaatsvinden. Zowel met onze museale partners - het Rijksmuseum, Museum De Lakenhal, het Mauritshuis, Amsterdam Museum en Fries Museum - als Amsterdam Marketing, Leiden Marketing, Den Haag Marketing en NBTC is er een goed fundament opgebouwd voor verdere plannen.

Bezoekers in het Rembrandthuis

70

11. FONDSEN, SPONSORS & DONATEURS

'Ik vind het frappant om de relatie tussen meester en leerling te zien, vooral hoe sterk ze op elkaar leken. Als ik ze naast elkaar zou leggen, zou ik zelf niet kunnen zeggen welke nu van Rembrandt, Bol of Flinck is. Ja, en het zijn natuurlijk onze jongens, hè, dus dan is het ook wel eens fijn iets meer van hun geschiedenis te weten te komen.'

- een bezoeker

71

Vele (vermogens)fondsen, corporate sponsors en donateurs hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het succes van 2017. De tentoonstellingen en publicaties kwamen tot stand dankzij hun financiële bijdragen, evenals het ouderenproject *Rembrandt onder de arm*. Het Rembrandthuis is hen zeer erkentelijk voor de onontbeerlijke steun: Amsterdam Marketing, Stichting Anso's Hofje, Bijl - Van Urk Master Paintings b.v., Broere Charitable Foundation, Cabinet Turquin, Cultuurfonds Leiden, Stichting Dorodarte, De Eendracht, FEBO, Fergus Hall Master Paintings, Fonds 21, Fonds voor Cultuurparticipatie, Fonds Sluyterman van Loo, Gagosian Gallery, Richard Green Fine Paintings, De Gijselaar-Hintzenfonds, Johnny van Haeften Old Master Paintings, Haboldt & Co. Old Master Paintings and Drawings, Kikkoman Foods B.V., Google, Salomon Lilian Dutch Old Master Paintings, Hendrik Muller Vaderlandsch Fonds, M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting, K.F. Hein Fonds, Stichting Humavi, P.W. Janssen's Friesche Stichting, KLM, Mondriaan Fonds, Naumann Ltd. 19th-Century and Master Paintings, NH Collection, Porsche Centrum Amsterdam, Prins Bernhard Cultuurfonds, Stichting Pruikenburg Fonds, RCOAK (Rooms Catholijk Oude Armen Kantoor), De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Dr. M.J. Van Toorn & L. Scholten Stichting, Turing Foundation, SmeetsGijbels, Rafael Valls Old Master Paintings, Stichting Vrienden van het Rembrandthuis, VSB Fonds, The Weiss Gallery, Stichting Zabawas. Daarnaast ontving het Rembrandthuis in 2017 legaten en bijdragen van particuliere donateurs en van begunstigers die anoniem willen blijven.

KIKKOMAN 20 JAAR IN NEDERLAND

Sponsor Kikkoman Foods Europe B.V. vierde in 2017 dat het bedrijf zich twintig jaar geleden vestigde in Sappemeer. Sinds 1997 is Kikkoman

trouwe sponsor van het Rembrandthuis. Dit werd gevierd met een mooi diner in de keuken van Rembrandt en andere festiviteiten in Den Haag en Sappemeer.

ONTVANGST RING DER NOTARISSEN

In samenwerking met Fonds Sluyterman van Loo, één van de fondsen die bijdroeg aan het Outreach-project *Rembrandt onder de arm*, werden leden van de Amsterdamse Ring der Notarissen in het voorjaar ontvangen in het Rembrandthuis. Ruim 45 notarissen woonden de lezing van Prof. Dr. Erik J.A. Scherder bij over het belang voor ouderen van cultuurparticipatie én beweging. Koeno Sluyterman van Loo, directeur van Fonds Sluyterman van Loo, hield een lezing over culturele ouderenprojecten in het algemeen, waarbij de nadruk lag op 'ouderen helpen ouderen' met in het vooruitzicht gestelde legaten voor ouderenprojecten. Het doel van de avond was het onder de aandacht brengen van het belang en het plezier dat iemand kan hebben door een legaat te geven. Dit leverde ook de nodige media aandacht op, o.a. in het *Voor nu en later*.

ONTVANGST DEELNEMERS BANKGIRO LOTERIJ

In het kader van de tentoonstelling *Govert Flinck en Ferdinand Bol. Rembrandts meesterleerlingen* werden deelnemers van de BankGiro Loterij in oktober uitgenodigd voor een feestelijke ontvangst en een bezoek aan het oude huis van Rembrandt en de tentoonstelling. Als een geste naar de deelnemers en als begunstiger van het Amsterdam Museum, wilde de BankGiro Loterij een - voor de deelnemers - nieuw museum laten zien. Ruim 150 gasten werden ontvangen op deze avond.

Magazine over erven, schenken en nalaten

IN THE CITY OF AMSTERDAM

Jaargang 3 | Juni 2017 | nr. 50 | LIMITED EDITION

magna
charta magazine

www.avdr.nl

THE
REMBRANDT
HOUSE
MUSEUM

PRIVACY OP
EN BUITEN
HET WERK

door Hanneke Frijlink

BEUNSCHIP "NO LIMIT".
OOK "NO LIMIT"
VOOR HET
EXONERATIEBEDING?

door Jan Mulder

10 QUESTIONS door Jorien Kok en Hanneke Frijlink

⁷⁶

12. VRIENDEN VAN MUSEUM HET REMBRANDTHUIS

*‘Vergeet Rembrandts kleurrijke spektakelstukken,
en ga naar het Rembrandthuis voor zijn virtuoze
en intieme prenten.’*

– See All This (jaargang 6, 2017)

In 2017 heeft de Vereniging Vrienden van Museum Het Rembrandthuis verdere stappen gezet om het doel uit het meerjarenplan (2016-2020) te realiseren: het aantal leden en de inkomsten uit fondsenwerving substantieel vergroten. Niet alleen groeide het aantal leden, ook konden afspraken gemaakt worden met een tweetal sponsors, die vanaf 2018 via de Vereniging bijzondere projecten van het museum structureel gaan steunen. In het kader van de renovatieplannen van het museum kon het bestuur ook een substantiële toezegging doen voor de financiering van een tweetal renovatieprojecten in het woonhuis.

2017 was ook het jaar waarin een aantal communicatie- tools, zoals een nieuw logo, een nieuwe huisstijl en een Facebook-pagina, verder zijn ontwikkeld. Tevens vonden een aantal vriendennetwerkbijeenkomsten plaats, waarbij toonaangevende sprekers hun verhalen en relatie tot Rembrandt deelden en waar Vrienden elkaar hebben kunnen treffen. Kortom: het bestuur kijkt tevreden terug op een mooi eerste jaar van groei.

Russel Shorto

VRIENDENACTIVITEITEN

Voor Vrienden (met minimale contributiebijdrage van 75 euro) zijn er in 2017 drie netwerkbijeenkomsten georganiseerd. In februari vond in samenwerking met de Alliance Française een muzikale avond met de klassieke Franse meestergitarist Thibault Cauvin plaats. In mei was historicus, publicist en Amsterdamkenner Russell Shorto de hoofdgast, waarbij het thema 'het DNA van Amsterdam' vroeger en nu centraal stond. In december stond de spotlight op de bekende fotograaf Jimmy Nelson, die met passie sprak over zijn werkwijze bij het fotograferen van inheemse volkeren. De Vrienden ontvingen ook uitnodigingen voor openingen, alsmede de speciale lezing over de tentoonstelling *Rembrandt en Jan Six. De ets en de vriendschap*. Daarnaast waren de Vrienden welkom bij het traditionele Saskia-ontbijt op 9 maart in de Oude Kerk en bij de viering van Rembrandts verjaardag op 15 juli.

BESTUUR EN LEDENWERVING

Tijdens de Algemene Leden Vergadering op 26 maart werden penningmeester Alex Westerman en bestuurslid Wanda Lieuwen als vervangers van resp. Jan Achten en Annette Mullink benoemd. In het najaar kwam Lalita de Goederen, PR- en communicatiespecialist, het bestuur versterken; zij wordt in de ALV 2018 benoemd. Door het jaar heen voerde het bestuur op regelmatige basis constructief overleg met directie en eenmalig ook met een afvaardiging van de Raad van Toezicht. Het bestuur kwam in 2017 vijfmaal bijeen, onderwerpen waren onder meer: voorbereiding ALV (jaarstukken en begroting), evenementenproductie, communicatie, afstemming met museum en financiën.

Per 1 januari 2018 telt de Vereniging 286 Vrienden, waarvan bijna een kwart bestaat uit leden die de laatste twee jaar Vriend geworden zijn. Om ook bedrijven aan de Vereniging te binden, zijn sponsors geworven vanuit het eigen netwerk van het bestuur.

Er zijn twee sponsorpakketten ontwikkeld ter waarde van resp. € 7.500 per jaar (zakelijk pakket voor zogenoemde 'Cornelia Vrienden Rembrandthuis') en € 15.000 per jaar (zakelijk pakket voor een zeer select gezelschap, de 'Titus Vrienden Rembrandthuis'). Financieel administratiekantoor Rembrandt BPO Solutions kon eind december al verwelkomd worden als Cornelia Vriend, het internationale advocatenkantoor DLA Piper Nederland zal naar verwachting in februari 2018 als Titus Vriend toetreden.

VRIENDENBIJDRAGE EN FINANCIËN

Gezien de interesse in (renovatie)projecten omtrent het woonhuis, werd in het najaar besloten in 2017 € 20.000 beschikbaar te stellen voor de renovatie

en inrichting van het 'cleyne kantoor' en van het Prentenkabinet. De totale kosten voor deze twee projecten liggen echter hoger; het bestuur besluit begin 2018 of hiervoor ook sponsorbijdragen worden ingezet en extra wervingsacties onder (potentiële) leden worden gehouden.

De Vereniging ontving tevens inkomsten uit periodieke giften en schenkingen van leden (en vanaf 2018 ook van sponsors). Met het oog op de groeiende leden- en sponsorwerving is geïnvesteerd in de communicatie, ondersteuning van de ledenadministratie en de evenementen. Deze worden zoveel mogelijk tegen kostprijs gerealiseerd. Ook worden kosten bespaard omdat sinds 2017 het ledencontact hoofdzakelijk via e-mail plaatsvindt.

Vriendenevenement in het Rembrandthuis

82

13. HET REMBRANDTHUIS IN 2018: VOORTUITBLIK

'Bol en Flinck zijn door de expositie tot leven gebracht. Ik zal vanaf nu anders door deze straten in de Pijp fietsen.'

- een bezoeker van de tentoonstelling over Bol en Flinck

83

2018 gaat van start met een opknopbeurt, waarbij het gehele entreegebied een nieuwe indeling en look krijgt, de ondersteunende functies naar het aangrenzende pand verhuizen en er zo ook meer ruimte ontstaat in het museum. Deze verbeteringen staan volledig in het kader van de vernieuwde kerngedachte en koers van het Rembrandthuis: de meester weer terug in zijn huis halen.

Qua programmering beginnen we met een tweedelige tentoonstelling van hoogtepunten uit onze etsencollectie, gevolgd door een najaarstentoonstelling van internationale statuur: *Rembrandt in Parijs. Manet, Meryon, Degas en de herontdekking van de etskunst (1830-1890)*. Rondom deze tentoonstelling worden diverse activiteiten ontwikkeld. We kijken ook uit naar het Rembrandtjaar in 2019, een herdenkingsjaar dat in heel Nederland zal worden gevierd. Voorop in ons tentoonstellingsprogramma staat een sterkere positionering onder de groep Nederlanders en Amsterdammers, waarbij we gedurende het Rembrandtjaar tevens een grote toename aan buitenlandse bezoekers verwachten. Op het gebied van collectie zal er verder gewerkt worden aan registratie en digitalisering van de bestaande collectie. Ook de onderzoeksfunctie van het museum zal verder worden uitgediept, in samenwerking met andere musea en kennisinstanties. Daarnaast zullen we in 2018 doorgaan met het actualiseren van diverse regelingen en werkprocessen. Uiteraard zal dit jaar wederom onze aandacht uitgaan naar het versterken van de banden met onze vele stakeholders en begunstigers. Samen bouwen we immers verder aan het sterke fundament én de toekomst van het Rembrandthuis.

14. BIJLAGEN

'In het Rembrandthuis is nu een prachtige tentoonstelling van Glenn Brown, een Britse kunstenaar. (...) Ik ben één keer bij hem op atelierbezoek geweest. Fascinerende figuur. (...) In feite doet hij hetzelfde als Rembrandt. Die tekende ook oude meesters na om zich verder in het schildersvak te bekwamen.'

- galeriehouder Annet Gelink in NRC Handelsblad (4 februari 2017)

NEVENFUNCTIES RAAD VAN TOEZICHT

Maarten Feilzer

- » Zadelhoff B.V., algemeen directeur.
- Maarten Feilzer heeft de volgende nevenfuncties:
- » Foundation Continuity ProQR Therapeutics, lid van het Bestuur

Dorine Manson

- » VluchtelingenWerk Nederland, algemeen directeur.
- Dorine Manson heeft de volgende nevenfuncties:
- » Stadsherstel Amsterdam, commissaris
  - » College voor de Rechten van de Mens, lid van de Raad van Advies
  - » ECRE (Internationaal)
  - » Refugee Talent Hub (RTH)

Esther Kwaks

- » Culture Games, eigenaar
- Esther Kwaks heeft de volgende nevenfuncties:
- » Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem, lid van het Bestuur van de Vereniging van Vrienden
  - » Theater- en Congrescentrum Orpheus NV, lid van de Raad van Commissarissen
  - » RTV Noord Holland, lid van de Raad van Toezicht
  - » De Nieuwe Cultuurstichting (We Are Public), lid van de Raad van Toezicht
  - » Publieke Omroep Amsterdam, lid van de Raad van Toezicht

Jan van Adrichem

- » Kunsthistoricus
- Jan van Adrichem heeft de volgende nevenfuncties:
- » Vereniging Rembrandt, adviseur

Jan van der Grinten

- » Kennedy van der Laan, advocatenkantoor Amsterdam/Eindhoven, advocaat en partner.
- Jan van der Grinten heeft de volgende nevenfuncties:

- Universiteit Leiden.
- » Gastdocent Overheidsaansprakelijkheidsrecht.
  - » Gastannotator AB
  - » Schriftencommissie van de gemeente Leiden.

Isaïc Kalisvaart

- Isaac Kalisvaart heeft de volgende nevenfuncties:
- » School of Architecture Yale University, lid van de Dean's Council
  - » Museum Beelden aan Zee, penningmeester van het Bestuur
  - » Neinver, voorzitter van de Advisory Board
  - » Consolis/Midco, directeur holding namens Bain Capital
  - » Ons Bank, voorzitter van de Raad van Toezicht

MEDEWERKERS 2017

Directeur/bestuurder

Lidewij de Koekkoek

Marketing & Sales

Martijn Bosch, hoofd
Daniella Bruinsma, merchandise & retail
Nathalie Macieszka, freelance online marketing

Development

Anita Soer (tot 1 februari 2018)

Projectleider presentaties

Hester Huitema (vanaf 1 januari 2017)

Afdeling Collectie

Epcó Runia, hoofd (vanaf 14 augustus 2017)
David de Witt, senior conservator
Leonore van Sloten, conservator
Lisette Sulenta (tot 1 februari 2017)
Iris Kost, registrar (vanaf 4 september 2017)

Afdeling Educatie & Publieksbegeleiding

Pieter de Dreu, hoofd

Aernout Hagen, medewerker educatie
Wim Schot, medewerker educatie
Maud van der Meer, medewerker Outreach (t/m 31 december 2017)

Demonstrateurs en museumdocenten

Eric Armitage
Annet Bult
Donnée Festen

Celeste Hafkenscheid
Fons van Laar
Veronica Nahmias
Yvonne Strang
Sara Backer, freelance museumdocent
Ina Brekelmans, freelance museumdocent
Evelyn Crossen, freelance museumdocent
Iris Frerichs, freelance museumdocent
Stefanie van Gemert, freelance museumdocent

Stan Klamer, freelance museumdocent
Elke Kuiper, freelance museumdocent
Katchik Berg Mazlounian, freelance museumdocent
Anita Liemburg, freelance museumdocent
Mieke Marx, freelance museumdocent
Eveline Mooibroek, freelance museumdocent
Sandra den Ouden, freelance museumdocent
Lisouk van de Pol, freelance museumdocent
Peter Pelkmans, freelance museumdocent
Nina Rave, freelance museumdocent
Marlieke Schoen, freelance museumdocent
Marieke de Wit, freelance museumdocent

Afdeling Financiën en organisatie

Silvia Pfeiffer, hoofd en controller
Renske Bijland, boekhoudkundig medewerker
(t/m 31 augustus 2017)
Patricia Heshof, boekhoudkundig medewerker
(vanaf 9 oktober 2017)
Elisabeth de Jongh, secretariaatsmedewerker
Fleur Vos, secretariaatsmedewerker
Berrie Legel, medewerker financiële administratie

Afdeling Operationele zaken

Gérard Elshoff, hoofd (tot 1 november 2017)
Lilian Ramcharan, hoofdsuppoost
Arthur van den Ende, hoofdsuppoost
Karel van Egten, medewerker facilitaire zaken
Herman van der Klauw, medewerker facilitaire zaken

Suppoosten

Jasmijn Bayat
Jennifer Boerenstam
Chelsea Boering
Encarni Ibanez Botella
Guus Duin
Emmah Gateru
Shanice Josefina
Tomas Rios Thellaeché
Birkan Tuzkapan
Jeroen Wijnands

Uitzendkrachten (65+)

Kees Barens
Jan Meijer
Bert Meijerink
Jan Romswinckel
Peter Roossingh
Ben Zwanink

Kassa- en winkelmedewerkers

Maurice Knegtel
Neelam Pugliese
Henk van der Putten
Marc Souren
Conny Vuur-Geijssen
Fleur Vos

Vrijwilligers

Brigitte Ammann (vanaf 1 november 2017)
Yuliia Balinova (vanaf 18 oktober 2017)
Ana Maria Borda Abanto (vanaf 22 februari)
Henny Brassier,
Mildred Faber,
Lianne Jensema (vanaf 5 januari 2017)
Mike Katzberg (vanaf 8 augustus 2017)
Haij Nazar Mahmood (vanaf 22 februari 2017)
Yvonne Mooyman,
Lisette Spronck,
Ayunda Nana Stel (vanaf 26 oktober)
Suzanne Venneker (vanaf 1 december 2017)
Ronald Vermeulen (vanaf 8 augustus 2017)
Jose Vogelpoel (vanaf 3 oktober 2017).

COLOFON

Samenstelling MT en medewerkers Museum
Het Rembrandthuis
Vormgeving Loudmouth
Redactie Nathalie Maciesza

© 2018, Museum Het Rembrandthuis